

Instytut Turystyki

**Analiza rozwoju turystyki społecznej
w Polsce
Stan, szanse i zagrożenia**

Warszawa 2007

**Wykonano w Instytucie Turystyki na zlecenie
Departamentu Turystyki Ministerstwa Sportu i Turystyki**

**Instytut Turystyki, 02-511 Warszawa, ul. Merliniego 9a
tel. (22) 844-63-47, fax. (22) 844-12-63
www.intur.com.pl, e-mail: it@intur.com.pl**

Spis treści

Spis treści	1
1. Wprowadzenie	2
2. Zjawisko turystyki społecznej i jej znaczenie	3
2.1. Zakres turystyki społecznej. Określenie definicji	3
2.2. Grupy podmiotów uczestniczących i działających w obszarze turystyki społecznej	5
3. Działalność organizacji pozarządowych w Polsce	11
3.1. Informacje ogólne	11
3.2. Liczba organizacji pozarządowych	13
3.3. Zasięg działalności	14
3.4. Zasięg terytorialny	14
3.5. Zrzeszenia organizacji - związki i federacje	14
3.6. Porozumienia i sieci międzynarodowe	14
3.7. Zatrudnienie w sektorze pozarządowym	15
3.8. Liczba członków organizacji	15
3.9. Współpraca z wolontariuszami	15
3.10. Przychody organizacji	15
3.11. Źródła finansowania	16
3.12. Działalność gospodarcza	16
3.13. Majątek organizacji pozarządowych	16
3.14. Wykorzystanie funduszy strukturalnych	17
3.15. Współpraca organizacji pozarządowych z innymi partnerami	18
3.16. Oczekiwania i problemy organizacji pozarządowych	18
3.17. Działalność turystyczna organizacji pozarządowych	19
3.18. Dofinansowanie działalności organizacji pozarządowych przez administrację państwową	19
3.19. Dofinansowanie działalności organizacji pozarządowych przez administrację samorządową	20
4. Funkcjonowanie sfery turystyki społecznej w Polsce – wymiar ilościowy i prawny	21
4.1. Określenie skali uczestnictwa wybranych grup odbiorców turystyki społecznej - analiza ilościowa i jakościowa aktywności turystycznej w latach 2000-2006/7	21
4.2. Określenie skali działalności podmiotów prawnych (sektor organizacji pozarządowych) w zakresie turystyki społecznej	24
4.3. Analiza relacji grup uczestniczących w turystyce społecznej	29
4.4. Ocena obecnie obowiązujących uwarunkowań prawnych wpływających na rozwój turystyki społecznej	31
5. Tendencje i możliwe kierunki rozwoju turystyki społecznej	33
5.1. Analiza tendencji rozwojowych turystyki społecznej na świecie i w Europie ..	33
5.2. Rozwój turystyki społecznej w Unii Europejskiej	34
5.3. Przykłady dobrych praktyk	36
5.4. Prognoza rozwoju turystyki społecznej	40
Załącznik nr 1	44
Załącznik nr 2	46
Załącznik nr 3	50

1. Wprowadzenie

Początków zjawiska turystyki społecznej można się doszukiwać w organizacjach powstałych na początku XX wieku w Szwajcarii i we Francji, specjalizujących się w urządzaniu obozów sportowych w górach oraz obozów wakacyjnych dla dzieci z mniej uprzywilejowanych rodzin.

Samo pojęcie turystyki społecznej budzi szereg wątpliwości i na potrzeby niniejszej analizy musiało zostać zdefiniowane (rozdz. 2).

Z ekonomicznego punktu widzenia turystykę społeczną można rozpatrywać zarówno od strony popytu jak i podaży. Pewną trudność wprowadza tu aktywność turystyczną polegającą na działalności w organizacjach pozarządowych, w których często nie uwzględnia się kosztów pracy i czasu poświęcanych na przygotowanie, organizację i prowadzenie imprez turystycznych. Często także trudno jest odróżnić działalność na rzecz innych od samoorganizacji wyjazdów z myślą o sobie swojej rodzinie, czy znajomych.

Dla ustalenia ram niniejszego opracowania z dalszych rozważań wyłączone zostaną działania realizowane przez typowo sportowe organizacje i kluby sportowe oraz organizacje kościelne. Jednocześnie od strony popytu (ze względu na metodologię badań) analizie poddano wszystkie rodzaje wyjazdów z co najmniej jednym noclegiem.

Teoretycznie turystyka społeczna obejmuje wszystkie grupy społeczne, jednak w krajowych warunkach do podstawowych grup społecznych oczekujących wsparcia przy organizacji wyjazdów turystycznych zalicza się:

- dzieci i młodzież,
- rodziny w specjalnej sytuacji,
- osoby niepełnosprawne oraz ich opiekunów,
- osoby starsze (grupa 50+).

Znacznie trudniej jest wyróżnić grupy organizatorów, których działalność należałoby zaliczyć do turystyki społecznej. Zagadnienia te są przedmiotem rozważań w początkowych rozdziałach opracowania.

Dla zobrazowania zjawiska wsparcia udzielanego organizatorom wypoczynku w załącznikach przedstawiono przykłady programów takiego wsparcia.

2. Zjawisko turystyki społecznej i jej znaczenie

2.1. Zakres turystyki społecznej. Określenie definicji

Poszukując definicji turystyki społecznej musimy najpierw określić, dlaczego chcemy się zajmować turystyką społeczną, a nie socjalną. Przede wszystkim należy zaznaczyć, że na gruncie języka polskiego słowo „socjalny” jest zwyczajnym zapożyczeniem z języka obcego, wskazującym na zaspokajanie potrzeb jednostki przez społeczeństwo.

Potrzeby te w Polsce w minionym systemie gospodarki centralnie planowanej zaspokajane były także w formie scentralizowanej, powszechnie znanej pod szyldem „funduszy socjalnych”, które dawały ściśle określoną możliwość udziału w ruchu turystycznym. Toteż obecnie bezzasadne jest utrzymywanie nazewnictwa zawężającego omawiane pojęcie przez określoną konotację historyczną.

W definicji zjawiska turystyki społecznej należy współcześnie zastosować wykładnię rozszerzającą. Punktem wyjściowym niech będzie pierwotna definicja Międzynarodowego Biura Turystyki Społecznej (BITS), według którego główną cechą charakteryzującą turystykę społeczną jest zespół relacji i procedur wynikających z realizacji programów finansowanych przez państwo, aby umożliwić udział w turystyce warstwom obywateli o niższych dochodach.

Do takiego poglądu nawiązuje także dokumentacja Unii Europejskiej, określając w *Planie Działania dla Rozwoju* społeczną turystykę jako wspomaganą formę aktywności grup ludzi, którzy z wielu powodów – głównie społecznych i zdrowotnych – mają trudności z organizowaniem swoich wakacji, i definiując ten typ jako turystykę społeczną albo turystykę dla wszystkich (Igoumenakis, Kravaritis i Lytras 1998).

Zaproponowane nowe podejście „dla wszystkich”, propagowane aktywnie przez Komisję Europejską, stanowi jeden z zasadniczych komunikatów dla osób angażujących się w rozwój turystyki społecznej. Mówiąc o „wszystkich”, turystyka społeczna integruje nie tylko działania wspierające oparte na systemie subwencji sektora publicznego i nakierowane na grupy wykluczone przez los, ale także działania zmierzające do włączenia innych osób nie uczestniczących w ruchu turystycznym, podmiotów statutowo propagujących uczestnictwo w turystyce oraz dostępnej przestrzeni i infrastruktury.

Ze względu na brak spójnej, powszechnej definicji, Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny określił charakterystyczne warunki, przy których spełnieniu określoną działalność w zakresie turystyki można nazwać turystyką społeczną, tj.:

- sytuacja życiowa całkowicie lub częściowo uniemożliwia korzystanie w pełni z prawa do turystyki (może to wynikać z przyczyn gospodarczych, niepełnosprawności fizycznej lub umysłowej, izolacji poszczególnych osób lub całych rodzin, ograniczonej mobilności czy trudności związanych z położeniem geograficznym);
- określone podmioty podejmują działania na rzecz likwidacji lub ograniczenia barier uniemożliwiających zainteresowanym osobom korzystanie z turystyki;
- powyższe działania są skuteczne i faktycznie umożliwiają określonej grupie osób udział w turystyce w sposób zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju, dostępności i solidarności.

W odniesieniu do tak określonego zjawiska należy sprecyzować grupy podmiotów uczestniczących w procesie funkcjonowania i rozwoju turystyki społecznej. Od strony podażowej podstawowym aktorem jest **sektor publiczny**. Stopień zaangażowania administracji państw europejskich w działania dotyczące turystyki społecznej jest bardzo zróżnicowany ze względu na czynniki historyczne, ideologiczne i społeczne. W niektórych państwach administracja krajowa, regionalna lub lokalna udziela istotnego finansowego wsparcia dla tej działalności. Środki te często ukierunkowane są na konkretne grupy beneficjentów: ludzi młodych, osób w podeszłym wieku, osób niepełnosprawnych czy mniej uprzywilejowanych itd.

Jednak dla dynamizacji procesu rozwojowego turystyki społecznej kluczowym aktorem pozostaje **sektor prywatny**, który oddziałuje dwubiegunowo. Zwracając uwagę na kształtowanie popytu pracowników na turystykę i wypoczynek, pracodawcy oferują różnorodne formy współfinansowania spędzania czasu wolnego (świadczenia pieniężne, dodatkowe wynagrodzenie, bony wczasowe itp.).

Z drugiej, podażowej strony występują podmioty branży turystycznej, które nie tylko oferują standardową ofertę, ale wraz ze zwiększaniem się wymagań rynku są w stanie zaproponować obok komercyjnego produktu dla określonych odbiorców, produkt o charakterze społecznym, który stanowić będzie panaceum na fluktuację spowodowaną wysokim i niskim okresem popytowym. W tym zakresie inicjatywą godną uwagi jest hiszpańskie przedsiębiorstwo zrzeszające duże firmy turystyczne, które pierwotnie miało zarządzać programem turystyki społecznej Ministerstwa Pracy

i Polityki Socjalnej, po czym rozszerzyło swoją działalność o zakres społeczny, oferując specjalistyczne produkty turystyczne przeznaczone dla osób w podeszłym wieku. Społeczny charakter tej działalności nie przeszkadza jej być konkurencyjną.

W całości zjawiska elementem katalitycznym rozwoju turystyki społecznej były i pozostają organizacje stowarzyszeniowe („trzeci sektor”), czyli **sektor społeczny**. Zdecydowanym atutem tego sektora jest jego liczebność oraz różnorodność. Za granicą przykładem takich stowarzyszeń są spółdzielnie konsumenckie, które w niektórych państwach (Włochy i Wielka Brytania) dysponują rozległą siecią agencji zajmujących się organizowaniem turystyki społecznej, zwłaszcza organizacji młodzieżowych i ekologicznych.

W wielu krajach ważną rolę odgrywają w tym zakresie także organizacje zrzeszające pracowników. Związki zawodowe od początku istnienia zjawiska turystyki społecznej bardzo aktywnie angażowały się w działalność turystyczną w celu zapewnienia korzyści swoim członkom. Udział ten polegał zarówno na wspieraniu budowy infrastruktury materialnej, jak i organizacji wyjazdów oraz przekazywaniu świadczeń pieniężnych.

W zakresie turystyki społecznej nieocenioną rolę odgrywają organizacje statutowo zajmujące się krzewieniem i organizacją krajoznawstwa oraz edukacją w tym zakresie. Należy zauważyć, że wiele z nich dysponuje własną infrastrukturą oraz profesjonalną kadrami, toteż są w stanie zapewnić kompleksowy wypoczynek.

Działania wszystkich powyższych grup ogniskują się wokół **beneficjentów**, czyli osób nie uczestniczących w ruchu turystycznym. Przy szczegółowym precyzowaniu grupy odbiorców działań podejmowanych w ramach turystyki społecznej ważne jest określenie przyczyn i skali ich absencji. Integralnym elementem tej grupy są także odbiorcy pośredni, m. in. społeczności lokalne, na których terenie uprawiana jest turystyka społeczna, odnoszące korzyści związane z zatrudnieniem, działalnością gospodarczą i rozwojem.

2.2. Grupy podmiotów uczestniczących i działających na obszarze turystyki społecznej

W odniesieniu do tak zdefiniowanych warunków brzegowych rozumienia zjawiska turystyki społecznej, można sprecyzować dla warunków polskich, poszczególne zainteresowane grupy oraz ich sytuację.

A. Beneficjenci

W krajowych warunkach do podstawowych zainteresowanych grup zaliczymy:

- dzieci i młodzież,
- rodziny w specjalnej sytuacji,
- osoby niepełnosprawne oraz ich opiekunów,
- osoby starsze (grupa 50+).

Grupa **dzieci i młodzieży**, licząca ponad 9 mln osób do 19 roku życia, powinna stanowić rdzeń polskiej turystyki społecznej, nie tylko ze względu na przyszłościowy potencjał ekonomiczny (kształtowanie odpowiednich postaw konsumenckich), ale przede wszystkim kształtowanie odpowiednich zachowań w zakresie wykorzystywania wolnego czasu oraz oddziaływanie na zachowania w rodzinie.

Turystyka dzieci i młodzieży może i powinna pełnić w Polsce ważną funkcję społeczno-ekonomiczną. Niesie ze sobą wartości, które odnoszą się do zdrowia oraz kondycji psychicznej i fizycznej dzieci i młodzieży, ich kultury, aktywności i dojrzałości społecznej, więzi międzyludzkich i poczucia patriotyzmu.

Niestety, w 2005 roku utrzymała się tendencja spadkowa poziomu uczestnictwa mieszkańców Polski w wieku do 14 lat w krajowych wyjazdach turystycznych. Jedynie 42% ogółu dzieci w Polsce, czyli o 3% mniej niż w 2004 roku, uczestniczyło w krajowych wyjazdach krótko- i długookresowych. Uczestnictwo dzieci w podróżach zagranicznych kształtowało się na poziomie 5% i nieznacznie wzrosło w porównaniu z 2004 rokiem.

W odniesieniu do młodzieży w wieku 15-19 lat zauważalna była poprawa uczestnictwa o 4% (do poziomu 16%) w zakresie wyjazdów długookresowych, przy identycznym jak w 2004 roku poziomie uczestnictwa tej grupy młodych osób w wyjazdach za granicę, tzn. 12%.

Szczególnie istotnym zjawiskiem jest duże zróżnicowanie uczestnictwa dzieci w wyjazdach turystycznych ze względu na wielkość miejscowości zamieszkania i sytuację materialną rodziny: im większa miejscowość i lepsza sytuacja materialna, tym wyższy poziom uczestnictwa w wyjazdach turystycznych. Właśnie na względy ekonomiczne, a także brak wykształconych potrzeb i organizacyjną bezradność wskazują badania dotyczące zasadniczych przyczyn nieuczestniczenia w wyjazdach turystycznych.

W ciągu ostatnich lat najważniejszym organizatorem kolonijnych wyjazdów dzieci jest szkoła, spada zaś pod tym względem ranga zakładów pracy rodziców na rzecz wyspecjalizowanych organizatorów. W ostatnich trzech latach obserwowany jest znaczny wzrost zainteresowania wyjazdami organizowanymi dla dzieci m. in. przez biura podróży.

Podobnie sytuacja kształtuje się na poziomie **rodziny**. Tylko 52,7% gospodarstw domowych (GUS, 2005) wykazało aktywność turystyczną. Należy także zwrócić uwagę, że wyraźny wpływ na całokształt uczestnictwa rodziny w ruchu turystycznym miały dzieci i młodzież, które w tym zakresie wiodły prym wśród członków rodziny. **Znaczenie rodziny dla turystyki społecznej jest kluczowe, gdyż proponowane w jej ramach działania wiążą się bezpośrednio z polityką (m. in. przeciwdziałania patologiom czy wykluczeniu społecznemu, dotyczącym wszystkich członków rodziny), która podejmowana jest przez administrację zarówno rządową, jak i samorządową.**

W Polsce żyje ok. 5,5 miliona **osób niepełnosprawnych**. Jest wśród nich 202,4 tys. niepełnosprawnych dzieci. Stanowią one 2,7% populacji w tej grupie wieku. Większość (w 1996 r. – 64,7%) dzieci niepełnosprawnych mieszka w miastach, co trzecie zaś dziecko na wsi, gdzie ma utrudniony dostęp do opieki medycznej, pomocy rehabilitacyjnej czy usług edukacyjnych.

Zdecydowana większość osób niepełnosprawnych (84%) utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków. Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, kolejne zaś 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, gdyż nie ma własnych środków do życia.

Prawie połowa niepełnosprawnych ma najwyżej wykształcenie podstawowe, co dodatkowo utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia. Ale istnieje wysoka dynamika poprawy wykształcenia osób niepełnosprawnych, nie ustępująca pod tym względem grupie osób sprawnych.

Należy zwrócić uwagę, że segment osób niepełnosprawnych to grupa społeczna wysoce niesamodzielna i wymagająca pomocy. Obecnie otrzymuje ona różnorakie wsparcie, w tym w zakresie wypoczynku rehabilitacyjnego dla niepełnosprawnych z opiekunami, które to wsparcie, także w innych aspektach, m. in. edukacji, będzie realizowane większym nakładem.

B. Administracja:

- rządowa,
- samorządowa.

Należy zauważyć, że sektor publiczny w Polsce **nie prowadzi zintegrowanej polityki społecznej**. Tym bardziej nie jest dostrzegany na poziomie rządowym ani samorządowym instrument systemu poprawy jakości życia w postaci turystyki (tu: społecznej) jako element interwencjonizmu państwa.

Z drugiej zaś strony na wspieranie działalności społecznej redystrybuuje się np. na poziomie międzyresortowym, jedynie na rzecz rozwoju turystyki i wypoczynku dzieci i młodzieży, ponad 100 mln złotych rocznie. **Działania te mają charakter rozproszony, konkursowy. Przede wszystkim jednak brakuje usankcjonowania tych działań w ramach rządowego podejścia strategicznego (plan, program), gdyż jedyny obowiązujący w tej mierze dokument: *Strategia Państwa dla Młodzieży na lata 2003-2012*, nie przewiduje działań prowadzonych dotychczas przez resorty.**

Ponadto należy zauważyć, że w dyspozycji administracji rządowej są środki m. in. Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej i inne oraz zarządzanie funduszami strukturalnymi Unii Europejskiej, zwłaszcza z Europejskiego Funduszu Społecznego, **które w sprzężeniu pod kątem priorytetów turystyki społecznej mogłyby generować odpowiedni efekt skali dla określonych beneficjentów oraz rozwoju regionalnego.**

Na poziomie samorządowym występuje nie tylko redystrybucja instrumentów pomocy społecznej, ale przede wszystkim **kapitał materialny w postaci przestrzeni oraz infrastruktury**, która mogłaby być wykorzystana na potrzeby rozwoju turystyki społecznej, generując tym samym wymierne efekty dla społeczności lokalnej, m. in. w postaci miejsc pracy.

C. Sektor prywatny:

- gestorzy bazy noclegowej,
- gestorzy bazy gastronomicznej,
- touroperatorzy,
- inne podmioty kooperujące na rzecz produktu turystycznego.

Choć trudno mówić obecnie o spektakularnych zmianach, to na poziomie inwestycji prywatnych w sektorze turystycznym następuje odpowiedź na reaktywację priorytetów propagowanych poprzez turystykę społeczną.

Przyjmuje ona postać obiektów prowadzonych przez osoby niepełnosprawne (Pan i Pani Cogito – Kraków), a także lawinowym powstawaniem miejsc noclegowych – „hosteli”.]

Ponadto niektóre ośrodki wczasowe dotychczas zorientowane na ogół turystów zaczynają się specjalizować wyłącznie w turnusach rehabilitacyjnych, funkcjonując na poziomie opłacalności (Szwajcaria Kaszubska).

Wszystko to powinno pociągnąć za sobą dalsze działania prorozwojowe, które profilować będą działalność innych podmiotów (programy, touroperatorzy, przewodnicy, piloci itp.), celem włączania określonych grup klientów.

Z pewnością kluczową sprawą jest tu uwrażliwienie instytucji zarządzających i wdrażających instrumenty wsparcia dla powyższych inicjatyw sektora prywatnego oraz administracji funduszy pomocowych UE i sektora bankowego.

D. Sektor społeczny:

- organizacje działające na rzecz określonych grup odbiorców,
- organizacje działające w zakresie propagowania krajoznawstwa,
- osoby profesjonalnie przeszkolone w zakresie obsługi ruchu turystycznego, udzielające się także społecznie.

Z jednej strony sektor społeczny – organizacje i osób działających na rzecz rozwoju turystyki – stanowi najmocniejszy filar rozwoju turystyki społecznej, z drugiej jednak strony jego rola, w ujęciu dynamicznym, gwałtownie spada.

W Polsce działa szereg organizacji pozarządowych krzewiących turystykę: o wieloletniej tradycji, z bogatym doświadczeniem merytorycznym, kadrowym oraz zasobami materialnymi. To one, o ugruntowanych i rozbudowanych strukturach działających na terenie całego kraju, **stanowią dominujący potencjał rozwoju turystyki społecznej.** Niestety, od wielu lat zauważalny jest ich regres, zarówno pod względem liczby członków, jak posiadanej bazy (ilościowy i jakościowy). Zjawisku temu towarzyszy brak określonej wizji przyszłej działalności w zakresie wyboru drogi profit – non-profit, który staje się kwestią coraz bardziej aktualną w miarę rozwoju

rynku usług turystycznych w Polsce. Przy kształtowaniu swojego budżetu w znacznej mierze liczą na dofinansowanie działalności ze środków publicznych.

Wokół tak funkcjonującego rdzenia powstaje i działa wiele innych stowarzyszeń i fundacji, które zajmują się także upowszechnianiem turystyki. Dla wielu z nich jest to działalność uzupełniająca w odniesieniu do działalności strategiczno – produktowo – marketingowej. **Dlatego dominującą podgrupą są wśród nich organizacje powiązane z ośrodkami wyznaniowymi lub sportowymi, a także podmioty ukierunkowane na określone grupy społeczne. Starają się one, przede wszystkim dzięki prywatnym darowiznom, organizować jak najmniejszym kosztem wyjazdy wypoczynkowo–turystyczne dla wybranych odbiorców.**

Do osób indywidualnie angażujących się w upowszechnianie turystyki należy oczywiście zaliczyć wielu pilotów i przewodników, którzy często mają także uprawnienia wychowawców i kierowników wypoczynku dzieci i młodzieży. Osoby te, nawet prowadząc aktywną działalność komercyjną, angażują się często w działalność non-profit na rzecz określonych grup odbiorców.

Swoistą podgrupę stanowią w sektorze społecznym nauczyciele, często profesjonalnie przygotowani lub co najmniej przeszkoleni do organizacji wyjazdów dla jak największej liczby dzieci i młodzieży. Należy zauważyć, że koordynacja i prowadzenie wyjazdów nie należy do ich obowiązków, zgodnie z ustawą Karta Nauczyciela. **Warto podkreślić, że ci nauczyciele, którzy decydują się na powierzenie organizacji wyjazdów instytucjom branży turystycznej, działają na rzecz rozwoju coraz bardziej znaczącego segmentu turystyki szkolnej.**

Powyższy podział stanowi element koncepcji rozwoju turystyki społecznej w układzie systemowym, jako produktu turystycznego, o którym mowa w dalszej części opracowania.

Zasadnicza dla całości koncepcji grupa odbiorców została zaproponowana nie tylko na podstawie dotychczasowych badań aktywności turystycznej Polaków, ale także prognozowanych trendów rozwojowych turystyki w skali Europy. Ponadto dobór poszczególnych podgrup uwzględnia możliwości, jakie daje turystyka jako instrument kształcenia postaw oraz prewencji i rehabilitacji osób.

3. Działalność organizacji pozarządowych w Polsce

3.1. Informacje ogólne

Niezależnie od swoich podstawowych zadań statutowych, zdecydowana większość organizacji pozarządowych prowadzi działania związane z turystyką lub szeroko pojętym krajoznawstwem. Dlatego też, przynajmniej dla ogólnej orientacji, dokonując oceny turystyki społecznej należy przedstawić podstawowe informacje o tej sferze aktywności mieszkańców Polski

Największym źródłem informacji o organizacjach pozarządowych jest bank danych o organizacjach pozarządowych i instytucjach prowadzony przez stowarzyszenie „Klon/Jawor” www.bazy.ngo.pl, który zawiera blisko 100 000 rekordów. Ogólnodostępna, bezpłatna baza jest stale aktualizowana. Można w niej znaleźć informacje teleadresowe, opis działalności oraz informacje o tym, komu i w jaki sposób pomaga dana organizacja.

Aby ułatwić korzystanie z tak obszernej bazy, podzielono ją na bazy tematyczne. Między innymi są tam:

- baza organizacji pozarządowych (stowarzyszeń i fundacji);
- baza organizacji pożytku publicznego (jedyna w Polsce baza OPP z opisem ich działalności i numerami kont).

Zgodnie z art. 3 ust. 2¹, organizacjami pozarządowymi są niebędące jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu przepisów o finansach publicznych i niedziałające w celu osiągnięcia zysku osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia, z zastrzeżeniem ust. 4.

Organizacja zwykła w momencie uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego nabywa szereg przywilejów, m. in.:

1. Jest zwolniona z:
 - podatku dochodowego od osób prawnych,
 - podatku od nieruchomości,
 - opłaty skarbowej,
 - opłat sądowych,
 - podatku od czynności cywilnoprawnych.
2. Organizacje pożytku publicznego mogą nabywać prawo użytkowania nieruchomości należących do Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego na preferencyjnych zasadach.
3. Ustawa umożliwia przekazywania 1% podatku dochodowego przez osoby fizyczne na rzecz organizacji pożytku publicznego.
4. W zbiorce publicznej na rzecz organizacji pożytku publicznego mogą brać udział małoletni wolontariusze poniżej 16 lat, pod nadzorem osoby pełnoletniej.
5. Poborowi mogą odbywać służbę zastępczą w organizacjach pożytku publicznego.
6. Organizacje pożytku publicznego mają prawo, a publiczne radio i telewizja obowiązek umożliwienia organizacjom nieodpłatnego informowania o ich działalności.

Wyżej wymienione przywileje mają zastosowanie w stosunku do organizacji tylko w części dotyczącej prowadzonej przez nie działalności pożytku publicznego. Jeśli organizacja pożytku publicznego prowadzi działalność gospodarczą, dzieje się to na ogólnych zasadach, bez zastosowania wyżej wymienionych przywilejów.

¹ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z późn. zm. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. Przepisy wprowadzające ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 874 z późn. zm.)
Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia wzorów urzędowych formularzy wniosków o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego oraz sposobu i miejsca ich udostępniania (Dz. U. Nr 188, poz. 1846).
Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowego sposobu prowadzenia rejestrów wchodzących w skład Krajowego Rejestru Sądowego oraz szczegółowej treści wpisów w tych rejestrach (Dz. U. Nr 186, poz. 1821).

Nad działalnością organizacji pożytku publicznego (w zakresie korzystania z uprawnień wynikających z ustawy) nadzór sprawuje minister właściwy ds. zabezpieczenia społecznego (obecnie – minister polityki społecznej).

Nadzór ministra nie zastępuje nadzoru i kontroli wykonywanej nad organizacjami pozarządowymi przez inne uprawnione podmioty (m. in. właściwego ministra w przypadku fundacji oraz starosty w przypadku stowarzyszeń).

W ramach Programu Trzeci Sektor, finansowanego przez Trust for Civil Society in Central & Eastern Europe i Fundację im. Stefana Batorego, na zlecenie Stowarzyszenia Klon/Jawor zostało przeprowadzone przez CBOS badanie "Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce 2006".

W bazie znajduje się 5 506 organizacji zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym jako organizacje pożytku publicznego oraz 331 jednostek terenowych (oddziałów) tych organizacji, zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym jako jednostki terenowe (oddziały) korzystające z osobowości prawnej organizacji macierzystej.

3.2. Liczba organizacji pozarządowych

Na koniec III kwartału 2006 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było:

- 55 016 stowarzyszeń,
- 8 212 fundacji.

Województwa, w których liczba zarejestrowanych organizacji w stosunku do liczby mieszkańców jest największa, to: mazowieckie (19 organizacji na 10 tys. mieszkańców), pomorskie (18), lubuskie (17), warmińsko-mazurskie (16) i dolnośląskie (16). Najmniej zarejestrowanych organizacji (biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców) jest w województwach: świętokrzyskim (11), opolskim (12), śląskim (13), kujawsko-pomorskim (13) i lubelskim (13).

Na podstawie danych REGON można stwierdzić, że na obszarach wiejskich ma siedzibę blisko 20% wszystkich zarejestrowanych w Polsce organizacji pozarządowych (11 170), 70% zaś w miastach bądź miasteczkach.

Liczba nowo powstających organizacji pozostaje od lat stabilna. Co roku przybywa średnio nieco ponad 4 tysiące stowarzyszeń i około 500 fundacji. Nie należy jednak z tego wnioskować, że polski sektor pozarządowy z roku na rok „powiększa się” o tyle organizacji – co roku bowiem pewna ich liczba kończy działalność (co zwykle nie znajduje odzwierciedlenia w rejestrze REGON).

Mniej więcej co trzecia organizacja pozarządowa w Polsce liczy sobie nie więcej niż 4 lata (powstała między 2002 a 2005 rokiem); ok. 20% powstało w latach 1999-2001. Co trzecia organizacja ma ponad 10 lat, w tym 13% istniało jeszcze przed 1989 rokiem.

3.3. Zasięg działalności

W Polsce najwięcej jest organizacji pozarządowych działających w obszarze „**sportu, turystyki, rekreacji i hobby**” (39,2% organizacji wskazuje ten obszar jako najważniejsze pole swoich działań). Inne obszary wskazywane często przez organizacje jako ich główne pola działań to: „kultura i sztuka” (12,8%), „edukacja i wychowanie” (10,3%), „usługi socjalne i pomoc społeczna” (9,9%) oraz „ochrona zdrowia” (8%).

3.4. Zasięg terytorialny

Jedna na trzy organizacje twierdzi, że prowadzi działania w najbliższym sąsiedztwie. Ponad połowa organizacji (54%) deklaruje, że zasięg ich działań odpowiada obszarowi gminy/powiatu. Zasięg ogólnokrajowy deklaruje 28% organizacji.

3.5. Zrzeszenia organizacji - związki i federacje

34% organizacji należy do różnego rodzaju branżowych, regionalnych lub ogólnokrajowych federacji, porozumień i związków. Wśród organizacji nie należących do żadnego rodzaju związków czy struktur zdecydowanie wzrósł sceptycyzm co do ich przydatności: tylko 16% organizacji (o 9% mniej niż dwa lata temu) chciałoby do takich struktur należeć, a 34% stwierdza wprost, że nie chce do nich wstąpić (o 13% więcej niż w 2004 r.); 15% nie ma w tej sprawie zdecydowanego poglądu.

3.6. Porozumienia i sieci międzynarodowe

Odsetek organizacji, które deklarują przynależność do zagranicznych lub międzynarodowych porozumień, nie zmienił się w ciągu ostatnich dwóch lat: w 2006 roku wynosił 10%. Podobnie jak w przypadku struktur krajowych, wygląda na to, że również sieci czy porozumienia zagraniczne lub międzynarodowe nie są już dla organizacji tak atrakcyjne: tylko 25% twierdzi, że chciałoby do nich przystąpić (w 2004 r. było to 39%), a 42,6% nie widzi takiej potrzeby.

3.7. Zatrudnienie w sektorze pozarządowym

W sektorze pozarządowym w Polsce znajduje zatrudnienie ok. 120 tys. osób. W przeliczeniu na pełne etaty daje to 65 tys. miejsc pracy. Organizacje są głównym miejscem pracy dla ok. 75-80 tys. osób (bez względu na formę zatrudnienia).

W 2006 roku 26% organizacji zatrudniało (niezależnie od formy) płatny personel, o 7% mniej niż w 2004 roku; 19,4% stowarzyszeń i fundacji zatrudniało pracowników etatowych (co oznacza, że mniej więcej 65% osób pobierających wynagrodzenie z tytułu pracy w organizacjach było zatrudnionych „na etat”).

3.8. Liczba członków organizacji

Na podstawie dwóch źródeł danych: badania organizacji pozarządowych i badania na reprezentatywnej próbie dorosłych Polaków, łączną liczbę członków organizacji w Polsce w 2004 roku można szacować na 7-7,5 mln.

Porównanie danych z badania zrealizowanego w 2006 roku z tymi z roku 2004 pozwala stwierdzić zmniejszanie się bazy członkowskiej polskich stowarzyszeń w ciągu ostatnich 2 lat. Połowa stowarzyszeń w 2006 roku miała nie więcej niż 36 członków (o 10 mniej niż w 2002 r., a o 6 mniej niż w 2004). Co czwarte stowarzyszenie zrzeszało więcej niż 70 osób (w 2004 r. co czwarta organizacja miała więcej niż 90, a w 2002 więcej niż 100 członków).

3.9. Współpraca z wolontariuszami

W 2006 roku 40% organizacji zadeklarowało, że ich działania wspierają wolontariusze (nie będący ich członkami). Łączną ich liczbę szacować można na ok. 600-700 tys. Oznacza to, że w ciągu ostatnich lat obecność wolontariatu w sektorze pozarządowym ulegała stopniowemu zmniejszeniu: w 2004 roku korzystanie z pracy wolontariuszy zadeklarowało 45% organizacji pozarządowych, w 2002 roku 47%, ich liczba zaś szacowana była na 850 tys.-1 mln osób.

3.10. Przychody organizacji

Przychody połowy organizacji w roku 2005 nie przekroczyły 10 tysięcy zł. To o 3 tysiące mniej niż w roku 2003 (i o 9 tysięcy mniej niż w 2001). Co dziesiąta organizacja pozarządowa (10%) nie miała w roku 2005 żadnych przychodów, a mniej więcej jedna na pięć organizacji (20,4%) dysponowała przychodami nie przekraczającymi 1 tys. zł. Podobny odsetek organizacji (19,3%) rozporządzał

budżetem większym niż 100 tysięcy zł., z czego co piąta (4% wszystkich organizacji) zadeklarowała przychody przewyższające 1 mln zł.

3.11. Źródła finansowania

Źródła przychodów, z których w 2005 roku korzystał największy odsetek organizacji, to: składki członkowskie (59,5%), źródła samorządowe (43,3%) i rządowe (19,3%), darowizny od osób fizycznych (35,5%) oraz darowizny od instytucji i firm (34,5%).

W całkowitej sumie środków zasilających sektor pozarządowy najwięcej pochodzi z krajowych źródeł publicznych (łącznie samorządowych i rządowych): niemal 35%. To o ok. 5% więcej niż w roku 2003, dzięki wzrostowi skali finansowania ze strony administracji rządowej. W ciągu ostatnich dwóch lat udział środków pochodzących od administracji centralnej wzrósł z 13% do 22% wszystkich przychodów sektora, przy zmniejszeniu się udziału środków pochodzących od administracji samorządowej (z 16,5% do 13,5%).

3.12. Działalność gospodarcza

W 2006 roku 14,7% organizacji zadeklarowało, że prowadzi działalność odpłatną nie dla zysku, gdy w roku 2004, kiedy taka możliwość była nowością (wprowadziła ją ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, podpisana w połowie 2003 r.), zajmowało się nią zaledwie ok. 4% organizacji. Działalność gospodarczą zadeklarowało nieco ponad 8%. Oznacza to, że w ciągu ostatnich dwóch lat udział prowadzących ją organizacji zmniejszył się dwukrotnie (w 2004 r. było ich 16%).

3.13. Majątek organizacji pozarządowych

Podobnie jak przed dwoma laty, 76% organizacji twierdzi, że praktycznie nie posiada rezerw finansowych. Tym, które takimi środkami dysponują, przy zachowaniu ciągłości działań wystarczyłyby one średnio na 9 miesięcy, przy czym połowie posiadających rezerwy organizacji starczyłyby one najwyżej na pół roku. Osiem na dziesięć organizacji (81%) twierdzi, że nie posiada żadnego istotnego majątku. To znacznie więcej niż w roku 2004, kiedy twierdziło tak 71%. Tylko 3,2% organizacji uzyskało w 2005 roku przychody z majątku (np. wynajmu lokali, sprzętu, praw majątkowych).

3.14. Wykorzystanie funduszy strukturalnych

O środki z funduszy strukturalnych w ciągu ostatnich dwóch lat aplikowało 9% organizacji. Dwie trzecie organizacji, które do połowy 2006 roku złożyły wniosek do funduszy strukturalnych, wcześniej (w ciągu ostatnich 4 lat) aplikowało o unijne środki pomocowe. Znaczenie funduszy strukturalnych dla całego sektora pozarządowego jest, jak dotąd, niewielkie. W ciągu dwóch lat (od połowy 2004 do połowy 2006 r.) dofinansowanie z tego źródła otrzymało tylko ok. 3% wszystkich organizacji, a więc ok. 30% spośród tych, które aplikowały.

W 2006 roku stan własnej wiedzy o funduszach strukturalnych organizacje oceniają nieco lepiej niż dwa lata temu, choć nie zmienił się odsetek tych, które uważają, że jest on w pełni satysfakcjonujący – podobnie jak w 2004 roku zadeklarowało to tylko ok. 20% – ani tych, które w ogóle o możliwości dostępu do takich funduszy nie słyszały (ok. 7%). Wzrósł zaś procent organizacji, które co prawda ciągle oceniają swoją wiedzę jako niewystarczającą, ale deklarują, że „wiedzą co nieco”: w 2006 roku było ich 52,7%, gdy w roku 2004 tylko 40%.

Konfrontacja danych na temat najważniejszych obszarów działań organizacji, ich potencjału, czy dominującej w sektorze kultury organizacyjnej ze sztywnymi procedurami i zasadami aplikowania o fundusze strukturalne prowadzi do oczywistego wniosku, że nie wszystkie organizacje można traktować jako potencjalnych wnioskodawców. Z symulacji, którą na podstawie danych z badania przygotowało Stowarzyszenie na rzecz Forum Inicjatyw Pozarządowych, wynika, że obecnie najwyżej 25% wszystkich działających organizacji (12,5 tys. podmiotów) spełnia warunki brzegowe ubiegania się o środki z funduszy strukturalnych.

Same organizacje pytane o to, co utrudnia korzystanie ze środków UE, najczęściej wskazywały kwestie związane z finansami:

- 72% deklaruje brak wymaganych środków na wkład własny,
- 69,7% mówiło o konieczności przedstawienia gwarancji finansowych.

Inne problemy utrudniające korzystanie ze środków UE są związane ze słabością samych organizacji: ich zbyt małym doświadczeniem czy niedostatecznym potencjałem, a także ze skomplikowanymi procedurami aplikacyjnymi.

Pomimo wielu odczuwanych problemów, 53,7% organizacji zadeklarowało chęć ubiegania się o fundusze UE w przyszłości.

3.15. Współpraca organizacji pozarządowych z innymi partnerami

Podobnie jak w poprzednich latach, organizacje najczęściej utrzymują kontakty z przedstawicielami lokalnej społeczności, w której działają (ok. 85%). Wśród tych partnerów szczególne miejsce zajmuje samorząd lokalny na poziomie gminy lub powiatu: 63% organizacji kontaktuje się z nim często lub co pewien czas, kolejne zaś 16% sporadycznie. Instytucje użyteczności publicznej, takie jak szkoły, szpitale czy muzea, są drugim ważnym partnerem, z którym kontakty są niemal tak częste, jak z samorządem: 77% organizacji utrzymuje z nimi kontakty, z czego dla co drugiej (niemal 40% wszystkich organizacji) są one częste i regularne. Co ciekawe, niemal 50% organizacji deklaruje, że współpracuje z mediami lokalnymi: co trzecia kontaktuje się z nimi co pewien czas, a ok. 16% utrzymuje z nimi częste i regularne kontakty. Nieco rzadziej niż instytucje publiczne czy media lokalne pojawiają się wśród partnerów organizacji inne organizacje pozarządowe – wydawałoby się naturalny partner ich działań. Co trzecia organizacja twierdzi, że w ogóle nie utrzymuje kontaktów z innymi organizacjami.

3.16. Oczekiwania i problemy organizacji pozarządowych

Jeśli zadać organizacjom pytanie, na co przeznaczyłyby ewentualne dodatkowe pieniądze, to okazuje się, że najczęściej zostałyby one spożytkowane na zakup sprzętu.

Znacznie rzadziej w stosunku do danych z roku 2004, organizacje byłyby skłonne przeznaczyć dodatkowe środki na poszerzenie serwisu świadczonych usług, za to chętniej przekazałyby wolne pieniądze na podniesienie kwalifikacji pracowników i wolontariuszy oraz zatrudnienie lub skorzystanie z usług specjalisty (od prawa, zarządzania, księgowości, finansów itp.).

Zła sytuacja finansowa i trudności ze zdobywaniem funduszy są najczęściej wskazywanym przez organizacje problemem, który odczuwają w codziennym funkcjonowaniu (mówi o nim 73%).

Drugim najczęściej wskazywanym problemem okazuje się brak osób gotowych do bezinteresownej pracy na rzecz organizacji (deklaruje go 56%). W 2006 roku organizacje zostały dodatkowo zapytane o problem, który może się wiązać z odczuwalnym niedoborem „zasobów ludzkich”: co trzecia organizacja odczuwa problem znużenia liderów.

16,7% organizacji uważa, że ich warunki działania w ostatnim roku były gorsze niż w latach poprzednich (dwa lata temu uważało tak 23%); 23,5% organizacji sądzi, że ostatni rok był lepszy niż poprzednie. Ponad 45% uważa, że kolejny rok będzie lepszy (dwa lata temu podobnego zdania było 51%). Optymistów jest ponad czterokrotnie więcej niż pesymistów: tylko 10% organizacji sądzi, że rok 2007 będzie gorszy niż poprzednie.

3.17. Działalność turystyczna organizacji pozarządowych

Jak już wspomniano, z ponad 50 tys. zarejestrowanych organizacji pozarządowych prawie 40% (20 tys.) wskazuje obszar **sportu, turystyki, rekreacji i hobby** jako najważniejsze pole swoich działań. Należy jednak podkreślić, że zdecydowana większość wykorzystuje wyjazdy poza miejsce zamieszkania jako ważne narzędzie działań. Także działania określone statutem przez większość realizowane są poza miejscem zamieszkania członków (spotkania statutowe i organizacyjne itp.).

Dla wielu organizacji pozarządowych i fundacji statutowa działalność (choć nie nazywana turystyczną) polega na organizacji imprez i wydarzeń wymagających od uczestników i widzów wyjazdu poza miejsce zamieszkania. Wystarczy wymienić szereg wielkich imprez kulturalnych: organizowanych przez Orkiestrę Świątecznej Pomocy, Stowarzyszenie Muzyki Country („Piknik Country”) czy dziesiątki imprez folklorystycznych urządzanych przez lokalne organizacje pozarządowe.

3.18. Dofinansowanie działalności organizacji pozarządowych przez administrację państwową

Przy organizacji wyjazdów (realizowanych najczęściej jako forma działalności statutowej) szereg organizacji pozarządowych korzysta ze wsparcia finansowego organów administracji publicznej.

W praktyce każdy organ administracji państwowej ma w swoim budżecie pozycje umożliwiające dofinansowanie określonych działań organizacji pozarządowych.

W pierwszym rzędzie wymienić należy resorty, których znaczna część zadań realizowana jest przy współpracy organizacji pozarządowych i które do realizacji tych zadań wykorzystują wyjazdy poza miejsce zamieszkania. Należą do nich:

- 1) Ministerstwo Gospodarki (obecnie Ministerstwo Sportu i Turystyki) w zakresie działań wspomagających bądź wzbogacających rozwój produktów turystycznych, edukację turystyczną, informację itp.²,
- 2) Ministerstwo Edukacji Narodowej (głównie w zakresie dofinansowania przedsięwzięć realizowanych przez organizacje działające w środowisku dzieci i młodzieży),
- 3) Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (głównie w zakresie przedsięwzięć realizowanych przez środowisko studenckie),
- 4) Ministerstwo Infrastruktury (głównie w zakresie zadań publicznych na rzecz ochrony środowiska i edukacji ekologicznej),
- 5) Ministerstwo Sportu (obecnie Ministerstwo Sportu i Turystyki) w zakresie zadań związanych z aktywnością fizyczną i rekreacją (w tym w dużej części związanych z podniesieniem sprawności fizycznej i uprawianiem sportu),
- 6) Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w zakresie upowszechniania kultury i wspierania różnych form działalności artystycznej, w tym szeregu masowych imprez kulturalnych i działalności organizacji pozarządowych wspierających działalność instytucji kultury.

W uzupełnieniu należy podkreślić znaczący udział Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Polskiego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w finansowaniu działań zgodnych ze statutowymi celami tych funduszy, podejmowanych przez szereg różnych organizacji pozarządowych.

3.19. Dofinansowanie działalności organizacji pozarządowych przez administrację samorządową

Na podobnych zasadach również jednostki samorządu terytorialnego każdego szczebla ogłaszają corocznie konkursy na dofinansowanie działań organizacji pozarządowych. W załączniku 3 przedstawiono organizacje, które otrzymały dofinansowanie działalności turystycznej z Sejmiku Województwa Mazowieckiego.

² Wykaz zadań z zakresu upowszechniania turystyki realizowanych przez jednostki spoza sektora finansów publicznych i dofinansowanych przez MG w 2007 roku przedstawiono w załączniku 2. Zgodnie z przyjętymi przez MG zasadami, w ramach dotacji budżetowej na rok 2007 (Dział 630 - rozdział 63003). dotacje w łącznej wysokości 2 340 106 zł otrzymało 39 jednostek spoza sektora finansów publicznych.

4. Funkcjonowanie sfery turystyki społecznej w Polsce – wymiar ilościowy i prawny

4.1. Określenie skali uczestnictwa wybranych grup odbiorców turystyki społecznej – analiza ilościowa i jakościowa aktywności turystycznej w latach 2000-2006/7

W latach 2000-2006 systematycznie malał odsetek mieszkańców Polski³ uczestniczących co najmniej raz do roku w wyjeździe z przynajmniej jednym noclegiem (z 60% w 2000 r. do 47% w 2006). Spadek ten dotyczył zarówno wyjazdów krajowych, jak i zagranicznych, przy czym najszybciej malał udział w wyjazdach weekendowych. W liczbach bezwzględnych spadek ten objął 3,5 mln osób. Oznacza to że w 2006 roku nie wyjechało ani razu o 3,5 mln osób więcej niż w roku 2000.

Tabela 1. Uczestnictwo mieszkańców Polski w wyjazdach turystycznych

Uczestnictwo mieszkańców Polski	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Uczestnictwo mieszkańców Polski w wyjazdach turystycznych w %	60	56	57	54	48	47	47
W tym: krajowych (%)		51	53	50	44	43	41
zagranicznych (%)	15	14	14	11	12	12	
Liczba mieszkańców Polski uczestniczących w podróżach w mln	18,6	17,7	17,8	17,0	15,3	15,1	15,1

Źródło: obliczenia na podstawie badań Instytutu Turystyki.

Wraz ze spadkiem uczestnictwa w wyjazdach spadała liczba wyjazdów odbywanych przez mieszkańców Polski w latach 2000-2006. Liczba wyjazdów w tym okresie zmniejszyła się z 73,5 mln do 46,9 mln. Jest jednak nadzieja na zmianę malejącego trendu, gdyż od 2004 roku notuje się powolny wzrost liczby podróży.

Udział wyjazdów organizowanych przez zakłady pracy, organizacje pozarządowe, fundacje, organizacje kościelne itp. utrzymuje się w Polsce na stabilnym poziomie około 30%. Oznacza to, że uczestniczyły one w organizacji prawie co trzeciego wyjazdu. Liczba ta wskazuje na wciąż istotny udział turystyki społecznej w wyjazdach mieszkańców Polski.

³ Dotyczy mieszkańców Polski którzy ukończyli 15 lat.

Tabela 2. Udział turystyki społecznej w wyjazdach turystycznych mieszkańców Polski

Rodzaje podróży	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Podróże zrealizowane przez mieszkańców Polski w mln	73,5	61,5	62,6	55,6	42,2	44,7	46,9
w tym: krajowe w mln	63,9	53,8	54,2	48,4	39,6	35,9	38,5
Krótkie w mln	44,7	36,4	36,2	31,2	25,0	21,2	21,6
Długie w mln	19,2	17,4	18,0	17,2	14,6	14,7	16,9
Zagraniczne w mln	9,6	7,7	8,4	7,2	6,3	6,2	7,3
Udział podróży krajowych zrealizowanych za pośrednictwem zakładów pracy, organizacji pozarządowych, fundacji itp. w %	30,7 ⁴	27,9	25,1	25,0	26	22,8	29,9
Udział podróży krajowych i zgranicznych zrealizowanych za pośrednictwem zakładów pracy, organizacji pozarządowych, fundacji itp. w %	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	28	21	28

Źródło: obliczenia na podstawie badań Instytutu Turystyki.

O ile liczba krajowych podróży turystycznych mieszkańców Polski w latach 2000-2006 spadła z 63,9 mln do 38,5 mln (o 39,7%), o tyle liczba podróży krajowych organizowanych przez zakłady pracy, organizacje pozarządowe, fundacje organizacje kościelne itp. w tym samym okresie zmniejszyła się z 19,6 mln do 11,5 mln (o 41,3%), przy czym większy spadek (o 47,2%) dotyczył podróży krótkich.

Warto zwrócić uwagę, że w 2006 roku łączna liczba podróży mieszkańców Polski organizowanych przez organizacje pozarządowe itp. wyniosła 13,0 mln.

Tabela 3. Turystyka społeczna mieszkańców Polski na tle wyjazdów turystycznych ogółem

Rodzaj podróży	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Podróże krajowe zrealizowane przez mieszkańców Polski	63,9	53,8	54,2	48,4	39,6	35,9	38,5
W tym: przez zakłady pracy, organizacje pozarządowe, fundacje itp.	19,6	15,0	13,6	12,1	10,3	8,2	11,5
Podróże zagraniczne zrealizowane przez mieszkańców Polski		7,7	8,4	7,2	6,3	6,2	7,3
W tym przez zakłady pracy, organizacje pozarządowe, fundacje itp.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	1,5	1,1	1,5
Razem podróże zrealizowane przez zakłady pracy, organizacje pozarządowe, fundacje itp.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	11,8	9,3	13,0

Źródło: obliczenia na podstawie badań Instytutu Turystyki

⁴ Tylko podróże krajowe (w latach 2000-2004 nie było badań udziału podróży zagranicznych zrealizowanych przez zakłady pracy, organizacje pozarządowe, fundacje itp.).

Jednym z istotnych czynników różnicujących uczestnictwo mieszkańców Polski w wyjazdach turystycznych jest wiek. W 2005 roku najczęściej wyjeżdżali ludzie młodzi, w wieku 15-19 lat (wyjeżdżało 60,6% populacji), najrzadziej zaś osoby w wieku 60 lat i więcej (tylko 29,1%).

Tabela 4. Uczestnictwo w wyjazdach turystycznych według wieku w %

Rodzaj podróży	Razem	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	>60
Wyjechał co najmniej raz w kraju lub za granicę	47,2	60,6	57,1	51,9	46,6	46,5	29,1
<i>W tym chociaż raz w kraju</i>	42,6	58,4	49,4	46,6	42,5	41,7	26,8

Źródło: obliczenia na podstawie badań Instytutu Turystyki.

Ale dla analizy turystyki społecznej szczególne znaczenie ma uczestnictwo w wyjazdach turystycznych według grup społeczno-zawodowych. Do najrzadziej wyjeżdżających grup należą: rolnicy, renciści, bezrobotni i emeryci. Przy średnim uczestnictwie na poziomie 47,2%, uczestnictwo w wyjazdach w żadnej z tych grup nie przekracza 34%. O ile jednak przyczyną niskiego poziomu wyjazdów rolników jest brak czasu (nie mogą zostawić gospodarstwa bez opieki), o tyle w pozostałych wymienionych grupach główną przyczyną jest brak środków finansowych.

Tabela 5a. Uczestnictwo w wyjazdach turystycznych według grup społeczno-zawodowych w %

Rodzaj podróży	Robotnicy	Rolnicy	Pracownicy administr. i biurowi	Pracownicy usług i sprzedawcy	Wyżsi urzędnicy wolne zawody	Prywatni przedsiębiorcy
Wyjechał co najmniej raz w kraju lub za granicę	43,1	29,3	65,7	54,5	81,1	71,6
<i>W tym chociaż raz w kraju</i>	37,1	25,3	60,9	49,2	75,5	58,9

Źródło: obliczenia na podstawie badań Instytutu Turystyki.

Tabela 5 b. Uczestnictwo w wyjazdach turystycznych według grup społeczno-zawodowych w %

Rodzaj podróży	Razem	Uczniowie i studenci	Emeryci	Renciści	Bezrobotni	Inne kategorie
Wyjechał co najmniej raz w kraju lub za granicę	47,2	65,5	33,9	31,1	31,8	44,3
<i>W tym chociaż raz w kraju</i>	42,6	60,2	31,0	29,3	27,6	39,1

Źródło: obliczenia na podstawie badań Instytutu Turystyki.

Zobaczmy jeszcze, jak wygląda aktywność turystyczna dzieci w wieku do 14 lat.

Tabela 6. Uczestnictwo w wyjazdach turystycznych dzieci do 14 roku życia

Rodzaj podróży	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Wyjechał co najmniej raz w kraju lub za granicę	54	54	52	46	44	42
Liczba dzieci wyjeżdżających w mln	3,9	3,7	3,6	3,0	2,8	2,6

Źródło: obliczenia na podstawie badań Instytutu Turystyki.

Tabela 7. Organizatorzy wyjazdów dzieci na kolonie letnie i obozy w %

Organizator wyjazdu	2001	2002	2003	2004	2005
Szkoła	36	36	31	29	31
Wyspecjalizowani organizatorzy (biura podróży PTTK, TKKF itp.)	19	15	23	23	20
Zakład pracy rodziców (opiekunów)	26	28	18	23	19
Organizacje młodzieżowe	12	13	13	16	15
Organizacje religijne	15	11	19	16	15

100% – wyjazdy z gospodarstw domowych, z których dzieci wyjeżdżały na kolonie i obozy.

Źródło: obliczenia na podstawie badań Instytutu Turystyki.

Według szacunków Instytutu Turystyki, w 2006 roku dzieci w wieku do 14 lat wzięły udział w 6,1 mln krajowych podróży turystycznych, z których 46% stanowiły długookresowe, a 54% – krótkookresowe. Łączna liczba podróży spadła o 9%. W 2006 roku na 5 i więcej dni wyjechało mniej dzieci i wyjeżdżały częściej; na 2-4 dni wyjechało więcej dzieci i wyjeżdżały rzadziej.

W 2002 roku za granicę wyjechało 440 tys. dzieci w wieku do 14 lat (najwięcej z całego okresu 2002-2006). W następnych dwóch latach wyjeżdżało ich coraz mniej: w 2003 roku – 310 tys.; w 2004 – 280 tys. W 2005 roku obserwujemy wzrost: za granicę wyjechało 300 tys. osób w wieku do 14 lat, które odbyły 400 tys. podróży. W 2006 roku nastąpił znowu wzrost: wyjechało 390 tys. dzieci, które odbyły 440 tys. podróży.

4.2. Określenie skali działalności podmiotów prawnych (sektor organizacji pozarządowych) w zakresie turystyki społecznej

W niniejszej części dokumentu zajmujemy się jedynie grupą wybranych organizacji pozarządowych. Z rozważań wyłączyliśmy związki i kluby sportowe

(nawet te istotne dla działalności turystycznej). Nie zajmowaliśmy się również działalnością turystyczną organizacji kościelnych.

Poniżej analizie poddano kilka wybranych organizacji pozarządowych. Wyboru dokonano na podstawie znaczenia organizacji w turystyce oraz znaczenia działań turystycznych w programie organizacji. Należy podkreślić, że setki organizacji pozarządowych mają w swych statutach zapisy które mogłyby świadczyć o działalności w sferze turystyki.

Do analizy wybrano następujące organizacje (wymieniamy je w kolejności alfabetycznej):

- 1) **Caritas Polska**, Skwer Kard. Stefana Wyszyńskiego 9, 01-015 Warszawa
- 2) **Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych**, ul. Chocimska 14, 00-791 Warszawa
- 3) **Polskie Towarzystwo Turystyczno Krajoznawcze**, ul. Senatorska 11, 00-075 Warszawa
- 4) **Polski Związek Motorowy**, ul. Kazimierzowska 66, 02-518 Warszawa
- 5) **Polski Związek Żeglarski**, ul. Chocimska 14, 00-791 Warszawa
- 6) **Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej**, ul. Wspólna 61, Warszawa.
- 7) **Związek Harcerstwa Polskiego (Główna Kwatera ZHP)** ul. Konopnickiej 6 00-491 Warszawa
- 8) **Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej**, ul. Litewska 11/13, 00-589 Warszawa

Należy podkreślić, że informacje statystyczne dotyczące działania poszczególnych organizacji są nieporównywalne i w dużym stopniu niepełne. Nawet w dużych organizacjach pozarządowych brak uregulowań organizacyjnych zapewniających gromadzenie danych o podstawowych (statutowych) działaniach.

Tabela 8. Podstawowe dane o wybranych organizacjach pozarządowych. Stan ilościowy

L.p.	Nazwa	Liczba członków	Liczba uczestników imprez	Liczba uczestników szkoleń	Korzystający z bazy	Kadra		
						Ogółem	W tym	
							społeczna	zawodowa
1	Caritas	100.000 dzieci	Brak danych	Caritas Polska nie przeprowadza szkoleń	Nie dotyczy Caritas Polska	Brak danych zbiorczych	Brak danych zbiorczych	Brak danych zbiorczych
2	PTSM	72.400 (57,9 tys. juniorów, 14,5 tys. seniorów)	60.000	Ponad 700 (kierownicy obozów, młodzieżowych organizator obozów wędrownych, kadra schronisk młodzieżowych)	1.100.000	ok.3.400	ok. 2.500	ok. 900
3	PTTK	61.595 sytuacja stabilna	1.982.253 sytuacja stabilna	7.188 przeszkolonych osób, 2.183 nadanych uprawnień – sytuacja stabilna	Brak danych	Brak danych	17.587	Brak danych
4	PZMot	Brak danych, PZMot liczy ok. 330 klubów	Brak danych	Brak danych	Nie dotyczy PZMot	Brak danych zbiorczych	Brak danych zbiorczych	Brak danych zbiorczych
5	PZŻ	40.000 – tendencja lekko wzrostowa	Ponad 1.000.000 - tendencja lekko wzrostowa	15.000 na stopnie żeglarskie i instruktorskie – tendencja lekko wzrostowa	Brak danych	2.700	2.500	220
5	PZŻ	40.000 – tendencja lekko wzrostowa	Ponad 1.000.000 – tendencja lekko wzrostowa	15.000 na stopnie żeglarskie i instruktorskie – tendencja lekko wzrostowa	Brak danych	2.700	2.500	220
6	TKKF⁵	1.146 ognisk i klubów rekreacyjno-sportowych 159.611 członków – osób fizycznych	23 796 imprez 6.971.139 uczestników	27 kursów – 479 instruktorów rekreacji ruchowej; 14 szkoleń – 420 osób przeszkolonych na wolontariuszy sportu dzieci i młodzieży; 180 osób – doskonalenie kadry	Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych
7	ZHP	125.297	Ok. 75.000	Brak danych	42.000	10.300	10.100	200

⁵ Dane dotyczą 2006 roku

L.p.	Nazwa	Liczba członków	Liczba uczestników imprez	Liczba uczestników szkoleń	Korzystający z bazy	Kadra		
						Ogółem	W tym	
							społeczna	zawodowa
8	ZHR	14.000	Dane szacunkowe 20.000	Dane orientacyjne ok. 800 osób; uprawnienia opiekuna / wychowawcy obozowego / kolonijnego – 200; uprawnienia medyczne – kursy pierwszej pomocy oraz ratownicze – 50	Dane orientacyjne – 8.000; obozy wędrowne – 1.000; pozostałe korzystające z bazy turystycznej (stanice; schroniska, szkoły) – 6.000; inne – 5.000	1.494 – lekki spadek	1.494	Brak

Źródło: wywiady z przedstawicielami organizacji.

Tabela 9. Podstawowe dane o wybranych organizacjach pozarządowych. Informacje uzupełniające

L.p.	Nazwa	Baza turystyczno-wypoczynkowa	Łączne dofinansowanie w 2007 r.	Największe przeszkody w działalności
1	Caritas	Nie posiada, ew. Caritas diecezjalne		Trudno powiedzieć
2	PTSM	Obiekty rozmieszczone są w całej Polsce	Ok. 120.000 zł (zadania zlecone MG i MEN)	Całkowity brak klimatu dla turystyki i wypoczynku dzieci i młodzieży
3	PTTK⁶	Własna baza turystyczno-wypoczynkowa rozmieszczona w całej Polsce	690.880 zł, w tym 400.500 zł na znakowanie szlaków	Brak planów zagospodarowania przestrzennego, w tym terenów o walorach krajoznawczych i turystycznych. Brak uregulowań prawnych dotyczących znakowania i utrzymywania szlaków turystycznych. Brak dofinansowania działalności muzeów PTTK i pracowni regionalnych. System podatkowy, który utrudnia prowadzenie bazy turystycznej, szczególnie campingów i bazy sezonowej, np. stanic wodnych. Częste zmiany usytuowania działu „turystyka” w administracji rządowej. Opóźnione w stosunku do potrzeb terminy rozdziału środków finansowych z budżetu państwa i coraz większe wymogi biurokratyczne. Częste traktowanie m. in. przez urzędy skarbowe działalności społecznej jako działalności komercyjnej.
4	PZMot	Brak danych		

⁶ Dane statystyczne z wyjątkiem informacji o dofinansowaniu dotyczą 2006 roku.

L.p.	Nazwa	Baza turystyczno-wypoczynkowa	Łączne dofinansowanie w 2007 r.	Największe przeszkody w działalności
5	PZŻ	Organizacja posiada własną bazę m. in.; Wielkie Jeziora Mazurskie, Zalew Szczeciński, morze	Związek otrzymuje dofinansowania na sport wyczynowy i sport dzieci i młodzieży	Żeglarstwo jest sportem uprawianym głównie za własne środki przez tych, których na to stać. Zamożność naszego społeczeństwa nie pozwala na masowy rozwój żeglarstwa.
6	TKKF	Centralny Ośrodek Szkoleniowo-Sportowy w Sierakowie	1.900.000 zł Ministerstwo Sportu	Niskie koszty obsługi zadania przy zadaniach zleconych. Za małe dotacje na sprzęt.
7	ZHP	Organizacja posiada własną bazę m.in. nad morzem, na pojezierzu mazurskim i innych, schronisko górskie Głodówka	Brak danych w związku z oddzielną osobowością prawną oddziałów wojewódzkich. Dane za 2007 będą dostępne w czerwcu 2008	Dużą przeszkodą są liczne przepisy, które nakładają na organizatorów wypoczynku i wyjazdów turystycznych poważne obowiązki biurowe. Są to także przepisy sanitarne. Kłopoty z kosztami wynajęcia przewodników w miejscowościach górskich do prowadzenia grup młodzieżowych na wycieczki turystyczne.
8	ZHR	M. in. Stacja w Podgordziu, Ośrodek Wypoczynkowo-Szkoleniowy – Mazury oraz kilka obiektów zarządzanych przez poszczególne okręgi (Pomorze, Mazury, Małopolska, Mazowsze)	573.377 zł	Przepisy państwowe odnośnie organizatorów i wychowawców na obozach. Przepisy SANEPID-u.

Źródło: wywiady z przedstawicielami organizacji.

4.3. Analiza relacji grup uczestniczących w turystyce społecznej

Podstawowa płaszczyzna relacji w zakresie turystyki społecznej funkcjonuje na styku administracji publicznej i organizacji pozarządowych. Obie grupy, choć na siebie „skazane”, zachowują dużą dozę ostrożności we wzajemnych relacjach. Zauważalne jest to zwłaszcza w zakresie delegowania i wypełniania obowiązków administracji w ramach zadań zleconych. Występuje tendencja zbieżna z finansowaniem z funduszy Unii Europejskiej, tj. zwiększania wymagań formalnych oraz szczegółowości dokumentacji. Oceniając możliwości organizacji, które uczestniczą w ruchu turystyki społecznej, należy stwierdzić, że są one bardzo zróżnicowane, co wynika z poniższej oceny przedstawionej w analizie SWOT.

STRONY MOCNE	STRONY SŁABE
<ul style="list-style-type: none"> • szeroka, ciągle rozwijana oferta programowa kierowana do różnorodnych grup odbiorców, wpisująca się w zasadnicze oczekiwania sektora publicznego • liczna i doświadczona kadra realizująca założenia programowe • w wielu przypadkach duży kapitał w zakresie środków trwałych, zwłaszcza nieruchomości • angażowanie się na polach porzuconych przez inne podmioty sektora i rynku – specjalizacja • skuteczne przykłady inkluzji osób marginalizowanych przez podstawowe kryteria obowiązujące na rynku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • zbyt mała dynamika adaptacji programów do zgłaszanych potrzeb • brak monitorowania potrzeb grup beneficjentów • słabe zarządzanie organizacją i projektami • brak szerokiej, w tym zagranicznej, oraz efektywnej współpracy z innymi organizacjami • zmniejszająca się liczba osób / członków czynnie działających na rzecz turystyki społecznej oraz ogółu członków • nieefektywne zarządzanie lub brak zarządzania środkami trwałymi – brak podejścia strategicznego w wykorzystaniu zasobów materialnych • deprecjacja i zbywanie majątku
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • wyraźny strumień finansowania zewnętrznego, w tym środków krajowych i zagranicznych • możliwość wyłączności realizacji określonych zadań pierwotnie 	<ul style="list-style-type: none"> • brak zmian strukturalnych, zwłaszcza w organizacjach o wieloletnim rodowodzie, prowadzić może do ich marginalizacji przez dalsze

<p>przypisanych różnym szczeblom administracji na zasadzie permanentnego ich delegowania</p> <ul style="list-style-type: none"> • współpraca na międzynarodowych forach turystyki społecznej celem pozyskania partnerów do realizacji projektów oraz udziałowców mogących rewaloryzować lub dekapitalizować wartość majątku trwałego • określenie dostępnej i konkurencyjnej oferty rynkowej w ramach działań na rzecz turystyki społecznej – konkurencja przez specjalizację i właściwe dostosowanie oferty oraz jej sieciową dostępność • możliwość włączenia wielu osób z wykluczonych grup społecznych przez podejście nie nastawione bezpośrednio na wyniki finansowe 	<p>zmniejszanie się liczby i aktywności ich członków;</p> <ul style="list-style-type: none"> • niska skuteczność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych może prowadzić do ograniczania oraz zaniku pewnych form aktywności programowej, a tym samym zmniejszania atrakcyjności proponowanej oferty • brak różnorodnych form współpracy prowadzić może nie tylko do zmniejszania atrakcyjności organizacji dla ich członków lub sympatyków, ale także do tworzenia zewnętrznej konkurencji w Polsce przez zakładanie polskich oddziałów zagranicznych organizacji • wyzbycie się majątku trwałego lub doprowadzenie do jego degradacji bez opracowania podejścia strategicznego do produktu, jakim miałby się on stać, prowadzi do utraty szansy na dywersyfikację finansowania realizowanych działań statutowych
---	--

Innymi relacjami mającymi wpływ na turystykę społeczną są związki między podmiotami prywatnymi a organizacjami społecznymi. Podmioty te oferują dostępne cenowo usługi – składniki produktu turystycznego turystyki społecznej. Oprócz tradycyjnych gestorów bazy noclegowej, zwłaszcza o standardzie turystycznym, od kilku lat obserwuje się wzrost znaczenia gestorów bazy agroturystycznej. Ponadto należy zauważyć, że nawet ten element oferty turystycznej dostarczany jest często przez organizacje społeczne. Wówczas relacja kieruje się na usługi komplementarne, jak wypożyczanie sprzętu do rekreacji lub sportów.

Należy zaznaczyć, że w Polsce nie zostały wykształcone w zakresie turystyki społecznej trwałe relacje między jednostkami administracji publicznej a podmiotami sektora prywatnego. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest brak spójnego programu turystyki społecznej, który nakierowany byłby zarówno na zwiększanie uczestnictwa

określonych grup społecznych w turystyce, jak na przeciwdziałanie skutkom obniżonego popytu w czasie tzw. niskiego sezonu. Takie relacje prowadzą w konsekwencji do ścisłego współdziałania wszystkich aktorów sceny społecznej turystyki, a tym samym do zwiększania jej efektywności. Przy tym określone programowo relacje, które wiążą się z określonymi transferami środków, nie zaburzają funkcjonowania całości rynku turystycznego.

4.4. Ocena obecnych uwarunkowań prawnych wpływających na rozwój turystyki społecznej

Rozwój sektora społecznego, którego turystyka społeczna jest integralną częścią, jest w Polsce nieustanny. Powoli dochodzi w tym zakresie do głosu lobbing, mający na celu przekonywanie ustawodawcy do wprowadzania zmian uwzględniających rosnącą aktywność społeczeństwa. Nowe regulacje lub korekta dotychczasowych wprowadzają elementy dobrze znanych praktyk z krajów, w których „trzeci sektor” stanowi integralną część funkcjonowania państwa.

Niestety, nie wszystkie wzorce znajdują odzwierciedlenie, a podejmowane próby naśladownictwa ujęte w formie prawnej nie do końca umożliwiają wdrażanie określonych rozwiązań w życiu codziennym. Dlatego w poniższej analizie odniesiono się do zasadniczych, zdaniem autorów, regulacji prawnych wpływających na funkcjonowanie kluczowych podmiotów turystyki społecznej.

STRONY MOCNE	STRONY SŁABE
<ul style="list-style-type: none"> • ustawa prawo o stowarzyszeniach oraz ustawa o fundacjach – proste i jasne zasady zakładania organizacji • ustawa o Polskiej Organizacji Turystycznej – akt określił nowy podmiot prawa naturalnie łączący interesy publiczne, społeczne i prywatne w zakresie turystyki w ramach lokalnych i regionalnych organizacji turystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • ustawa o partnerstwie publiczno-prywatnym – powszechny brak zaufania i podejrzliwość wobec stron są dodatkowo potęgowane przez zapisy tego aktu normatywnego; bardziej liberalne podejście oraz precyzja języka prawnego zapewniłyby większe zaangażowanie stron we wspólne projekty na tej kanwie • ustawa o rachunkowości – wymóg prowadzenia pełnej rachunkowości przez fundacje generuje duże koszty funkcjonowania organizacji

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • ustawa o pożytku publicznym i o wolontariacie – daje szanse wyboru rzetelnych partnerów społecznych, a także dodatkowego gromadzenia funduszy na działalność statutową przez organizacje • ustawa o spółdzielniach socjalnych – zasadniczy krok do rozwoju w Polsce silnego sektora społecznego 	<ul style="list-style-type: none"> • ustawa o podatku od towarów i usług – wszelkie zmiany w tej regulacji prawnej wiążą się bezpośrednio z jednolitym rynkiem UE i dążą do harmonizacji stawek, co nie tylko wyklucza stosowanie wyłączeń, ale także prowadzi do podnoszenia stawek ze zredukowanych na podstawowy poziom

*Pełna lista aktów prawnych związanych z działalnością organizacji pozarządowych w załączniku 1.

5. Tendencje i możliwe kierunki rozwoju turystyki społecznej

5.1. Analiza tendencji rozwojowych turystyki społecznej na świecie i w Europie

Przed rozwojem turystyki społecznej w Europie postawiono szereg celów, wśród których dominuje wprowadzenie zintegrowanego podejścia do rozwoju tej turystyki w każdym z państw. Chodzi o to, aby poszczególne kraje europejskie opracowały rozwiązania strategiczno-programowe na rzecz rozwoju turystyki społecznej na administrowanym obszarze. Programy te powinny wypływać z dotychczasowych doświadczeń i praktyk, a dzięki bezpośredniej współpracy, powinny być stopniowo łączone na zasadzie współpracy transnarodowej. W ten sposób pierwotna idea zwiększania dostępności turystyki dla coraz to nowych grup osób nie byłaby jedynie elementem polityki turystycznej nastawionej na rozwój turystyki krajowej, w tym zmniejszania strat powodowanych przez fluktuację popytu turystycznego, ale też sposobem na poznawanie innych krajów.

W tym zakresie stawia się nie tylko na znane już grupy aktorów „zwyczajowo” zainteresowanych rozwojem turystyki społecznej (wspomnianych w rozdziale I), ale także na związki zawodowe jako duże organizacje zrzeszające oraz na struktury międzynarodowe, jak instytucje Unii Europejskiej, jako adresatów funkcji monitorowania i koordynacji rozwoju turystyki społecznej w Europie.

Podkreśla się, że spośród warunków brzegowych rozwoju turystyki społecznej działania powinny dotyczyć zwłaszcza grup najbardziej marginalizowanych ekonomicznie, społecznie i pochodzeniowo (miejsce zamieszkania lub stałego przebywania) oraz przynosić wymierny w każdym okresie efekt społeczny lub ekonomiczny nie tylko stronom realizującym, ale także regionom oraz beneficjentom końcowym. Podstawową formą realizacji powinna być współpraca publiczno-społeczno-prywatna.

W odniesieniu do roli poszczególnych stron powołanych do współpracy w ramach europejskiej platformy turystyki społecznej, zwraca się szczególną uwagę na zwiększenie liczby podmiotów prywatnych branży turystycznej. Mogą one nie tylko realizować swoje podstawowe cele, jak osiągnięcie właściwej pozycji konkurencyjnej oraz stopy zwrotu, ale także utrzymywać profesjonalną kadrę mimo wahań popytu na rynku.

5.2. Rozwój turystyki społecznej w Unii Europejskiej

W Europie ramy teoretyczne, legislacyjne i planistyczne w dziedzinie turystyki społecznej nie są obecnie zbyt rozbudowane, jednakże funkcjonuje wiele znaczących przykładów systemowego ujęcia zjawiska turystyki społecznej dla określonych grup odbiorców. Elementem wspólnym tych rozwiązań jest zasada partnerstwa, dzięki której możliwe jest stworzenie ram pozwalających włączyć wiele osób do strumienia ruchu turystycznego.

Tradycyjnym przykładem jest **Francuska Krajowa Agencja ds. Bonów Wakacyjnych (ANCV)**, która odnotowała w 2005 roku obroty w wysokości około miliarda euro. Agencja powstała w 1982 roku jako organ publiczny o charakterze przemysłowo-handlowym do realizacji następujących trzech celów:

- ułatwiania jak największej liczbie osób, zwłaszcza o niskich dochodach, wyjazdu na wakacje;
- zapewniania swobody wyboru dzięki rozległej sieci specjalistów w dziedzinie turystyki, umiejących zaspokoić wszelkie potrzeby;
- zapewniania współpracy na rzecz rozwoju turystyki, przyczyniającej się do jej bardziej równomiernego rozłożenia w poszczególnych regionach.

Bony wakacyjne otrzymuje corocznie ok. 2,5 mln osób, a korzyści z nich odnosi ok. 7 mln wyjeżdżających. ANCV dysponuje siecią ponad 21 000 organizacji stowarzyszonych, uczestniczących w finansowaniu jej działalności, a w świadczenie usług zaangażowanych jest ok. 135 000 pracowników branży turystyki i wypoczynku. Programy realizowane przez agencję pomagają umożliwić wyjazdy na wakacje grupom mniej uprzywilejowanym, osobom niepełnosprawnym, ludziom młodym itd., zapewniając granty wakacyjne o łącznej wartości około 4,5 mln EUR.

Do podobnych praktyk, realizowanych w bardziej ograniczonym zakresie i skierowanych do węższej grupy odbiorców, ale równie cennych, należy zaliczyć wspólną inicjatywę trzech organizacji: z Wielkiej Brytanii (Family Holiday Association), Belgii (Toerisme Vlaanderen) i Francji (Vacances Ouvertes), które prowadzą skoordynowane działania na rzecz zapewnienia w tych trzech krajach turystyki dla wszystkich.

Podobnie ukierunkowane systemowe działania podejmowane są na szczeblu regionalnym przez rząd Andaluzji w Hiszpanii, który rozwija program Residencias de Tiempo Libre – domów wypoczynkowych oraz program Conoce tu Costa: poznaj

swoje wybrzeże. W ich ramach organy administracji samorządowej szczebla regionalnego i lokalnego współpracują na rzecz udziału osób starszych w imprezach turystycznych na terenie wyżej wymienionej wspólnoty autonomicznej.

W celu zwiększenia roli turystyki społecznej, Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny proponuje utworzenie platformy w dziedzinie tej turystyki. Mogłaby ona posłużyć m. in. do:

- upowszechnienia i poszerzenia zakresu istniejących programów oraz liczby osób korzystających z turystyki społecznej w całej Europie;
- wykorzystania międzynarodowego wymiaru istniejących programów przez realizację programów współpracy dwustronnej i wielostronnej;
- wspierania stopniowej realizacji ogólnoeuropejskiej turystyki społecznej, w której uczestniczyć będzie jak największa liczba państw.

Do potencjalnych uczestników można by zaliczyć organizacje, które zarządzają obecnie programami turystyki społecznej w różnych krajach: organizacje związkowe i spółdzielnie zainteresowane realizacją programu; pracodawców z jak najszerzej rozumianej branży turystycznej, zainteresowanych poprawą rentowności swoich przedsiębiorstw w sposób trwały; władze krajowe, regionalne i lokalne; Unię Europejską i jej instytucje oraz organizacje turystyki społecznej.

Należy zachęcać szeroki krąg pracowników zaangażowanych w zarządzanie różnymi programami turystyki społecznej do doskonalenia oferowanych produktów i usług, do inwestycji w poprawę infrastruktury oraz do innowacji w zakresie oferowanych produktów, zwłaszcza tych, które mają charakter międzynarodowy. Koordynacja programów oraz stowarzyszenia odpowiedzialnych organizacji to dobre metody wprowadzania udoskonaleń i wymiany doświadczeń.

EKES zaleca pełne zaangażowanie w programy turystyki społecznej przedsiębiorstw z branży turystycznej. Turystyka społeczna jest nośnikiem wartości zgodnych z zasadami dobrego zarządzania, konkurencyjności i dochodowości w perspektywie krótkoterminowej, a przede wszystkim w perspektywie średnio- i długoterminowej; pozwala też zapewnić całoroczne zatrudnienie wielu pracownikom.

Władze oraz instytucje krajowe, regionalne i lokalne EKES pragnie zachęcić do ustanawiania programów turystyki społecznej ze względu na płynące z nich korzyści społeczne i gospodarcze.

EKES zaleca instytucjom europejskim, by pamiętały, że turystyka społeczna jest rodzajem działalności łączącej cele z dziedziny turystyki i polityki społecznej. Pobudzanie do działania, koordynacja techniczna, upowszechnianie doświadczeń oraz stworzenie forum umożliwiającego zawieranie międzynarodowych umów należą do zadań, które Komisja Europejska może realizować w oparciu o własne zasoby, poprzez Dział Turystyki, w celu ustanowienia efektywnej europejskiej platformy turystyki społecznej.

5.3. Przykłady dobrych praktyk

Polskim przykładem na działalność społeczną w zakresie turystyki prowadzącą do rozwoju ekonomicznego rejonu jest Bałtów – gmina, którą ożywił społeczny pomysł na turystykę. W 2001 roku aktywni mieszkańcy gminy zebrali się, by wspólnie przedsięwziąć działania na rzecz walki z 30-procentową stopą bezrobocia, zacofaniem infrastrukturalnym, marazmem społecznymi i brakiem perspektyw na życie w swojej miejscowości.

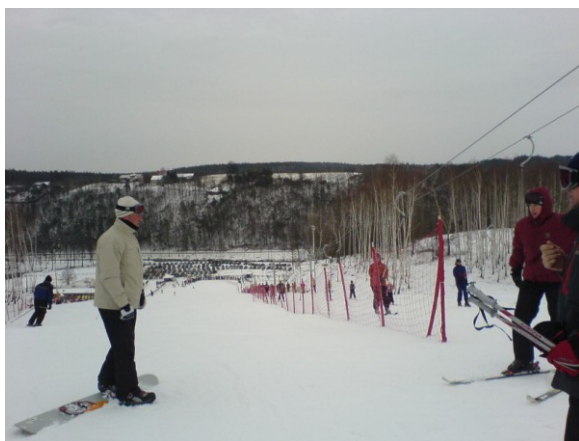
Grupa inicjatywna, dokonawszy inwentaryzacji zasobów gminy: walorów przyrodniczych w postaci skał wapiennych, rzeki i dzikich zwierząt żyjących na swobodzie, postanowiła wykorzystać to jako atrakcję turystyczną. Pierwszym pomysłem był spływ tratwą, a po znalezieniu w 2003 roku śladów występowania na tym terenie dinozaurów, pierwszy w Polsce park jurajski. Koordynacją realizacji zajęło się Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Gminy Bałtów „Bałt”.

Pierwsza „replika” dinozaura została zakupiona z pieniędzy składkowych, które Stowarzyszenie zebrało od większości mieszkańców gminy, a następne m. in. przy wykorzystaniu przedakcesyjnych programów Unii Europejskiej. Program

odtworzenia gadów, choć bezpośrednio wpisujący się w działania komercyjne związane z tworzeniem produktu turystycznego o charakterze ponadlokalnym, od 2004 roku objęto, w ramach współpracy, wsparciem merytorycznym Polskiego Instytutu Geologicznego i Muzeum Ewolucji PAN.

Na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej utworzono stowarzyszenie „Delta”, które w ramach inicjatywy wspólnotowej EQUAL zajęło się przeciwdziałaniem sezonowości w turystyce. Dzięki temu osoby zatrudnione przy prowadzeniu spływów flisackich znalazły zatrudnienie przy uruchomionym stoku narciarskim, zachowując ciągłość zatrudnienia dzięki generowanemu przez tę atrakcję ruchowi turystycznemu.

W konsekwencji ruch turystyczny stał się tak znaczny, że powołano do istnienia spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością „Allozaur”. Jej pracownicy zajmują się gminną zielenią, sprzątaniem szlaków turystycznych, brzegów rzeki, parkingów, organizują imprezy rozrywkowe, a w przyszłości mają produkować miejscowe pamiątki.

Na tym jednak nie poprzestano. Zasięg oddziaływania stworzonego produktu turystycznego, który przez zaangażowanie i profesjonalizm stał się produktem markowym, zaczęto rozszerzać na okolicę, to znaczy 10 gmin położonych na terenie trzech powiatów i dwóch województw. Tak określonym obszarem wdrażania produktu zajęła się kolejna społeczna forma organizacyjna: Fundacja „Partnerstwo Krzemieny Krag”, powstała w ramach pilotażowej inicjatywy Unii Europejskiej LEADER +. Wśród planowanych działań fundacji jest m. in. budowa hotelu w celu wydłużenia pobytu gości i podniesienia oferowanego standardu usług, z myślą o nowej grupie docelowej klientów.

W rezultacie dotychczasowych działań stworzono markowy produkt turystyczny w oparciu o:

- park jurajski,
- stok narciarski,
- ośrodek jazdy konnej,
- ekosafari.

Korzysta z niego ponad 200 tys. osób rocznie.

W wymiarze społeczno-gospodarczym doprowadziło to do:

- powstania 4 podmiotów zatrudniających 128 osób,
- powstania licznej infrastruktury turystycznej,
- odtworzenia gminnej infrastruktury społecznej,
- podwojenia dochodów budżetu gminy,
- obniżenia poziomu bezrobocia z ok. 30% do ok. 8 %,
- zmiany wizerunku gminy.

Do najlepszych praktyk w zakresie turystyki społecznej w Europie należy zaliczyć **Program IMSERSO – program wakacji dla osób starszych w ramach Instytutu Spokojnej Starości i Opieki Społecznej w Hiszpanii.**

Z założenia program, oprócz dostarczania dostępnych ofert turystycznych osobom starszym, ma prowadzić do:

- zwiększania (zmniejszanie fluktuacji) udziału turystyki w PKB,
- zapobiegania sezonowemu spadkowi zatrudnienia,
- przeciwdziałania martwym okresom w ruchu turystycznym (sezonowość popytu).

Tak sformułowane założenia mają na celu ułatwienie dostępu do turystyki przez wyrównywanie szans na starcie, wszyscy bowiem otrzymują tyle samo, czyli pojedynczy grant. Wygenerowane z systemu pieniądze prowadzą nie tylko do organizacji wypoczynku, ale także do nawiązywania współpracy z lokalnymi firmami, by pomagać osobom na szczeblu lokalnym. Skutkuje to zwiększeniem różnorodności produktów, a tym samym poszerzeniem dostępnej oferty.

Program oferuje klientom:

- informację i dystrybucję:
 - 4000 punktów sprzedaży,

- bezpłatna infolinia,
- permanentne funkcjonowanie systemu rezerwacji i dystrybucji voucherów,
- katalog biur podróży,
- zewnętrzna sieć banków;
- podwyższoną jakość usług:
 - zakwaterowanie pojedyncze,
 - pakiety lotnicze,
 - bezpośrednie usługi autokarowe,
 - dodatkowe usługi w hotelach.

W ujęciu kosztowym po stronie popytowej beneficjent programu - turysta pokrywa 70% wartości produktu; reszta finansowana jest z zasobów programowych.

Po stronie podażowej, choć program wymagał zainwestowania znacznych środków, stał się nie tylko instrumentem rozwoju regionalnego: przynosi także zyski, co pokazuje tabela 1. Jedno **zainwestowane euro generuje 1,5 / 1,8 euro**.

Tabela 10. Stopa zwrotu z inwestycji

Łączne Inwestycje IMSERSO	48.272	50.467
Zabezpieczenie społeczne	19.244	23.536
Podatek dochodowy	8.141	9.988
Oszczędności w obsłudze bezrobocia	21.449	25.729
VAT	21.014	25.729
Podatek dochodowy firm	673	830
Inne	3.588	4.389
Łączny przychód	74.110	90.602

Podsumowując rezultaty funkcjonowania programu w latach 1985-2006 należy zauważyć, że przyczynił się on do:

- zwiększenia liczby miejsc docelowych,
- podniesienia jakości usług,
- wzrostu liczby turystów o 6 mln,
- wzrostu liczby dostępnych miejsc pobytu z 16 tys. do 680 tys.,

a także do:

- pokrycia stałych kosztów generowanych przez cały rok, a nie tylko w sezonie;

- rozwoju / zwiększenia popytu na usługi komplementarne, głównie transportowe;
- rozwoju turystyki krajowej – w niektórych regionach (np. Walencji) udział turystów krajowych wynosi 75% całości ruchu turystycznego – a tym samym do uniezależnienia się od wahań i zmian na rynku międzynarodowym.

5.4. Prognoza rozwoju turystyki społecznej – podaż i popyt do roku 2013.

Propozycje rozwiązań słabych stron i zagrożeń określonych analizą SWOT w kontekście uwarunkowań prawnych, ekonomicznych i społecznych wraz z próbą określenia efektu ich wdrożenia

Rozwój turystyki społecznej w Polsce warunkowany jest kilkoma podstawowymi czynnikami. Po pierwsze jest to sprawa wzrostu realnych przeciętnych dochodów mieszkańców Polski, ale również struktury tych dochodów w grupach dochodowych. Prognozy społeczne mówią o przewidywanym szybszym wzroście dochodów rodzin z górnych przedziałów dochodowych. Oznacza to dalsze rozwarstwienie dochodów i co za tym idzie możliwości wydawania pieniędzy na wypoczynek.

Drugim czynnikiem ważnym dla rozwoju różnych form turystyki społecznej jest zmiana zachowań czasu wolnego społeczeństwa polskiego. Obserwuje się stały wzrost liczby jednodniowych, często kilkugodzinnych, wyjazdów z domu (centra handlowe, wzrost liczby wizyt w lokalach gastronomicznych, wizyty „na grila” itp) kosztem spadku liczby wyjazdów weekendowych. Wśród tych ostatnich rośnie zainteresowanie (szczególnie ludzi młodych) wyjazdami do drugich domów.

Wydaje się, że czynnikiem przemawiającym za możliwym wzrostem zainteresowania turystyką społeczną w przyszłych latach, a w szczególności wzrostem zainteresowania aktywnością w organizacjach pozarządowych, jest wzrost ogólnej aktywności szczególnie wśród ludzi młodych (po zdecydowanym spadku tej aktywności w latach dziewięćdziesiątych).

Jednak zdecydowany wzrost zainteresowania turystyką społeczną, a szczególnie udziałem w organizacji wyjazdów uzależniony jest od wzrostu zainteresowania tą formą ze strony administracji publicznej.

Warto bowiem zwrócić uwagę na konieczność odwrócenia niekorzystnych trendów obserwowanych w ostatnich latach.

Tylko w ciągu ostatnich 6 lat (2000-2006) liczba krajowych i zagranicznych podróży turystycznych spadła 17,9%. W tym czasie liczba podróży krajowych i zagranicznych zrealizowanych za pośrednictwem zakładów pracy, organizacji pozarządowych, fundacji itp. spadła z 14,0 mln do 10,8 mln (o 22,9%). A więc spadek liczby podróży reprezentujących turystykę społeczną był szybszy niż spadek podróży ogółem.

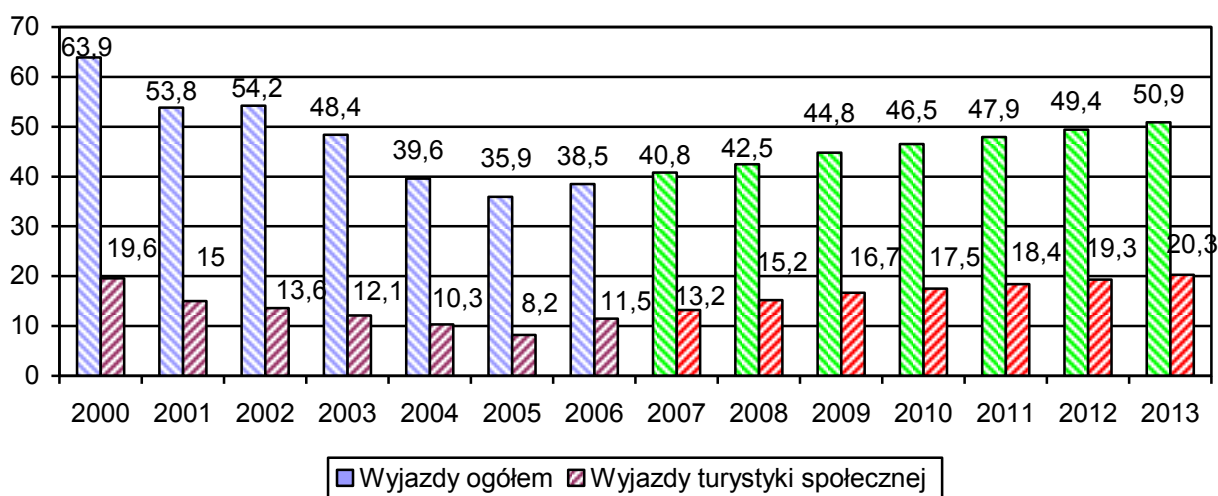
Jeszcze bardziej widoczna jest ta dysproporcja w przypadku wypoczynku dzieci do 14-go roku życia. O ile w 2001 roku w przynajmniej jednym wyjeździe uczestniczyło 3,9 mln dzieci to w 2006 tylko 2,6 mln (spadek o 33,3%). Oznacza to spadek o ponad 1/3.

W tym samym czasie najbardziej spadł udział wyjazdów organizowanych przez zakłady pracy rodziców (z 26% w 2001 roku do 19% w 2006 roku).

Przeciwdziałanie tym tendencjom jest jednym z ważnych zadań administracji publicznej i organizacji pozarządowych.

Prognozy wzrosty liczby podróży mieszkańców Polski w latach 2007-2013 mówią o wzroście liczby podróży o 32,2%. Można założyć, że również liczba podróży realizowanych w ramach turystyki społecznej powinna rosnać w tym samym tempie. Oznacza to, że liczba 11,5 mln podróży w 2006 roku powinna wzrosnąć do 20,3 mln w 2013 roku. Warto zwrócić uwagę, że przy tym tempie wzrostu dopiero w 2012 roku liczba podróży osiągnie poziom z 2000 roku

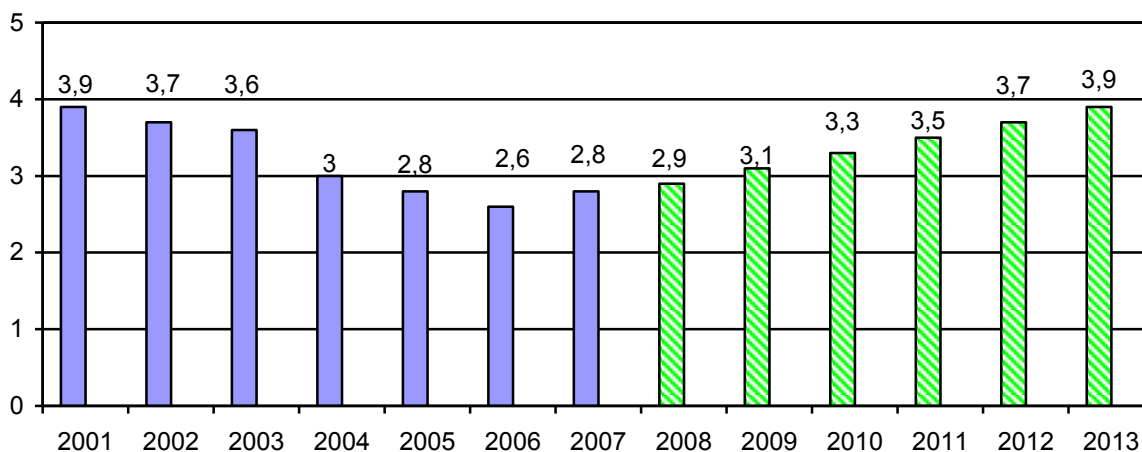
Rysunek 1. Wyjazdy mieszkańców Polski w latach 2000-2001 i prognoza na lata 2007-2013 w mln podróży

Źródło: oszacowania i prognozy Instytutu Turystyki

Niestety do prognoz liczby wyjazdów dzieci do 14-go roku życia nie można użyć długich szeregów czasowych gdyż pomiary takie są prowadzone dopiero od 2001. Przyjmijmy więc za podstawę oceny liczbę dzieci które chociaż raz w ciągu roku wyjechały poza miejsce swojego zamieszkania. Jednocześnie należałoby przyjąć, że do 2013 roku liczba dzieci uczestniczących w wyjazdach turystycznych powinna wzrosnąć do 3,9 mln to jest do poziomu z 2001 roku.

Rysunek 2. Szacunki i prognozy liczby dzieci uczestniczących w wyjazdach z co najmniej jednym noclegiem w latach

Źródło: *Oszacowania i prognozy Instytutu Turystyki.*

Biorąc pod uwagę liczbę dzieci, które powinny chociaż raz w ciągu roku wyjechać w 2013 roku należy dążyć aby co najmniej w tym samym stopniu wzrosła również liczba wyjazdów na kolonie i obozy co sprowadza się do zdecydowanego wzrostu podaży. Przy przewidywanym spadku liczby kolonii organizowanych przez zakłady pracy rodziców w 2013 roku podstawowym organizatorem wyjazdów na kolonie i obozy powinna pozostać szkoła (ok. 31% wyjazdów). Jednocześnie przy wzroście liczbowym udział wyspecjalizowanych organizatorów powinien pozostać na dotychczasowym poziomie (21%). Wzrosnąć powinna zarówno liczba jak i udział wyjazdów organizowanych przez biura podróży i organizacje turystyczne (wzrost udziału do 23%). Przy wzroście liczby na dotychczasowym poziomie powinien pozostać udział organizacji kościelnych (ok. 15%). I wreszcie należy spodziewać się zarówno spadku liczby jak i udziału w organizacji wyjazdów (spadek do 10%) zakładów pracy rodziców.

Ponieważ prognozy mówią, że tempo wzrostu liczby wyjazdów osób dorosłych będzie niższe niż wyjazdów dzieci, nie można liczyć na zdecydowany wzrost liczby wyjazdów dzieci z rodzicami. Podobnie z uwagi na spadek liczby osób zajmujących się rolnictwem, również liczba wyjazdów dzieci do rodziny nie powinna rosnąć. Ciężar wzrostu liczby wyjazdów muszą więc spełnić organizatorzy wyjazdów zbiorowych.

Załącznik nr 1

1. Ustawa Prawo o stowarzyszeniach z dnia 7 kwietnia 1989 r. (Dz. U. z 2001 r., Nr 79, poz. 855 z późn. zm.)
2. Ustawa o fundacjach z dnia 6 kwietnia 1984 r. (Dz. U. z 1991 r., Nr 46, poz. 203)
3. Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r. (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.)
4. Ustawa Przepisy wprowadzające ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r. (Dz. U. Nr 96, poz. 874 z późn. zm.)
5. Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie obowiązku badania sprawozdań finansowych organizacji pożytku publicznego z dnia 23 grudnia 2004 r. (Dz. U. Nr 85, poz. 2852)
6. Ustawa Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r. (Dz. U. z 1964 r. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.)
7. Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym z dnia 20 sierpnia 1997 r. (Dz. U. Nr 21, poz. 769 z późn. zm.)
8. Ustawa przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym z dnia 20 sierpnia 1997 r. (Dz. U. Nr 121, poz. 770 z późn. zm.)
9. Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 167, poz. 1398)
10. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie ramowego zakresu sprawozdania z działalności fundacji z dnia 8 maja 2001 r. (Dz. U. Nr 50, poz. 529)
11. Ustawa z dn. 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. Nr 133, poz. 883 z późn. zm.)
12. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie wzoru zgłoszenia zbioru danych do rejestracji Generalnemu Inspektorowi Ochrony Danych Osobowych (Dz. U. z 2004 r., Nr 100, poz. 1025)
13. Ustawa Prawo o zgromadzeniach z dnia 5 lipca 1990 r. (Dz. U. Nr 51, poz. 297 z późn. zm.)
14. Ustawa o zbiórkach publicznych z dnia 15 marca 1933 r. (Dz. U. Nr 22, poz. 162 z późn. zm.)

15. Rozporządzenie MSWiA w sprawie sposobów przeprowadzania zbiórek publicznych oraz zakresu kontroli nad tymi zbiórkami z dnia 6 listopada 2003 r. (Dz. U. Nr 199, poz. 1947 z późn. zm.)
16. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia wykazu organizacji społecznych uprawnionych do działania przed sądem w imieniu lub na rzecz obywateli z dnia 10 listopada 2000 r. (Dz. U. Nr 100, poz. 1080)
17. Ustawa o spółdzielniach socjalnych z dnia 27 kwietnia 2006 r. (Dz. U. Nr 94, poz. 651)
18. Ustawa o finansach publicznych z dnia 30 czerwca 2005 r. (Dz. U. Nr 249, poz. 2104 z późn. zm.)
19. Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. Nr 19, poz. 177 z późn. zm.)
20. Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych z dnia 15 lutego 1992 r. (Dz. U. z 2000 r. Nr 54, poz. 654 z późn. zm.)
21. Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26 lipca 1991 r. (Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176 z późn. zm.)
22. Ustawa o podatku od towarów i usług z dnia 11 marca 2004 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 54, poz. 535)
23. Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o podatku od towarów i usług z dnia 27 kwietnia 2004 r.
24. Ustawa o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694 z późn. zm.)
25. Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie szczególnych zasad rachunkowości dla niektórych jednostek niebędących spółkami handlowymi, nieprowadzących działalności gospodarczej (Dz. U. z 1997 r. Nr 121, poz. 591)
26. Ustawa Kodeks Pracy z dnia 26 czerwca 1974 r.
27. Rozporządzenie na temat delegacji krajowych z 19 grudnia 2002 r. (Dz. U. 236 poz. 1990) z późn. zm.
28. Rozporządzenie na temat delegacji zagranicznych z 19 grudnia 2002 r. (Dz. U. 236 poz. 1991) z późn. zm.
29. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wzoru oferty realizacji zadania publicznego, ramowego wzoru umowy o wykonanie zadania publicznego i wzoru sprawozdania z wykonania tego zadania z dnia 27 grudnia 2005 r. (Dz. U. Nr 264, poz. 2207).

Załącznik nr 2

WYNIKI KONKURSU NA DOFINASOWANIE ZADAŃ REALIZOWANYCH PRZEZ JEDNOSTKI SPOZA SEKTORA FINANSÓW PUBLICZNYCH W RAMACH DOTACJI BUDŻETOWEJ NA ROK 2007

L.p.	WNIOSKODAWCA	NAZWA ZADANIA	KOSZT CAŁKOWITY ZADANIA	WNIOSKOWANA KWOTA DOTACJI	PRYZNANA DOTACJA
1	Białostocki Oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, 15-427 Białystok, ul. Lipowa 18	Oznakowanie ponadregionalnego szlaku turystycznego rowerowego "Kresowe wędrówki"	23 856	16 699	16 699
2	Zarząd Główny Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, 00-075 Warszawa, ul. Senatorska 11	Utrzymanie i zakup wydawnictw do zbiorów bibliotecznych służących szkoleniu kadr turystycznych - Centralna Biblioteka PTTK w Warszawie	52 000	40 000	26 000
3	Zarząd Główny Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, 00-075 Warszawa, ul. Senatorska 11	47 Centralny Zlot Młodzieży "Palmiry 2007"	110 000	30 000	30 000
4	Zarząd Główny Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, 00-075 Warszawa, ul. Senatorska 11	Wytyczanie, znakowanie i odnawianie znakowania szlaków turystycznych	902 154,40	631 507,80	400 504,00
5	Dolnośląska Organizacja Turystyczna, 50-116 Wrocław, ul. Igielna 13	Przeprowadzenie terenowych badań ruchu turystycznego na Dolnym Śląsku	76 800	37 900	27 900
6	Dolnośląska Organizacja Turystyczna, 50-116 Wrocław, ul. Igielna 13	Poszerzenie dostępu produktu turystycznego Dolnego Śląska dla niepełnosprawnych.	117 700	57 500	27 500
7	Stowarzyszenie Gmin Polskie Zamki Gotyckie, 10-006 Olsztyn, ul. Pieniężnego 10	Szlakiem zamków gotyckich w regionie Morza Bałtyckiego	58 000	11 000	11 000
8	Zarząd Główny Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, 00-075 Warszawa, ul. Senatorska 11	Ogólnopolski Młodzieżowy Turniej Turystyczno-Krajoznawczy PTTK. XXXV Finał Centralny	98 785	49 405	43 880
9	Polska Federacja Campingu i Caravaningu 03-823 Warszawa, ul. Grochowska 331	Zorganizowanie i przeprowadzenie Międzynarodowej Konferencji nt.: "Rozwój turystyki aktywnej - campingowej i caravaningowej"	40 120	19 800	19 800
10	Polska Federacja Campingu i Caravaningu 03-823 Warszawa, ul. Grochowska 331	Zorganizowanie i przeprowadzenie szkolenia kadry campingowej w zakresie upowszechniania wiedzy na temat pozyskania środków na rozwój turystyki ze szczególnym uwzględnieniem pozyskiwania środków Unii Europejskiej	56 400	28 100	28 100
11	Polska Federacja Campingu i Caravaningu	Przeprowadzenie oceny jakości usług i standardu bazy	115 891	57 881	57 881

L.p.	WNIOSKODAWCA	NAZWA ZADANIA	KOSZT CAŁKOWITY ZADANIA	WNISKOWANA KWOTA DOTACJI	PRYZNANA DOTACJA
	03-823 Warszawa, ul. Grochowska 331	campingowej oraz wyłonienie najlepszych campingów w ramach konkursu na najlepszy camping "MISTER CAMPING"			
12	Polska Federacja Campingu i Caravaningu 03-823 Warszawa, ul. Grochowska 331	Zorganizowanie i przeprowadzenie szkolenia i doskonalenia kadry organizatorów turystyki campingowej i caravaningowej	31 575	15 475	15 475
13	Wielkopolska Organizacja Turystyczna 61-772 Poznań, Stary Rynek 59/60	Program rozwoju turystyki kajakowej na rzece Warcie	24 300	12 150	12 150
14	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Zarząd Oddziału "Zagłębie Miedziowe" 59-300 Lubin, Rynek 22	Wykonanie prac znakarskich szlaków pieszych i rowerowych	5 642	3 880	3 880
15	Polska Federacja Turystyki Wiejskiej "Gospodarstwa Gościnne", ul. Wspólna 30 00-930 Warszawa	Strategia rozwoju turystyki na obszarach wiejskich w Polsce	150 000	75 000	46 400
16	Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych Zarząd Główny, ul. Chocimska 14, 00-791 Warszawa	Cykl ogólnopolskich imprez krajoznawczo-historycznych dla młodzieży szkolnej	261 870	95 000	90 147
17	Forum Turystyki Regionów 70-214 Szczecin, al. 3 Maja 1	Tworzenie i dostosowanie produktów turystycznych do potrzeb osób niepełnosprawnych	80 545	39 985	39 985
18	Bieszczadzkie Towarzystwo Cyklistów 38-700 Ustrzyki Dolne, ul. 29 Listopada 51/1	Wytyczenie i oznakowanie tematycznego rowerowo-samochodowego szlaku dziedzictwa przyrodniczo-historycznego "Szlakiem nadszańskich umocnień-Przemyski Rejon Umocniony"	179 304	71 960	71 960
19	Bieszczadzkie Towarzystwo Cyklistów 38-700 Ustrzyki Dolne, ul. 29 Listopada 51/1	Wytyczenie i oznakowanie dalszego odcinka tematycznego rowerowo-samochodowego szlaku dziedzictwa kulturowego "Szlak IKON"	125 144	75 910	75 910
20	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Centralny Ośrodek Turystyki Górskiej, 31-010 Kraków ul. Jagiellońska 6/6a	Wytyczenie i oznakowanie na obszarze Małopolski ponadregionalnego szlaku tematycznego stanowiącego część Międzynarodowej Trasy Pielgrzymkowej "Szlak Maryjny" Częstochowa - Mariaszell ...	69 198,54	47 898,54	47 898,54
21	Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Świętokrzyskiego, 25-033 Kielce ul. Ściegiennego 2	Stworzenie nowego produktu turystycznego tematyczny szlak rowerowy-pielgrzymkowy "Miejsca mocy"	116 800	81 400	67 200
22	Stowarzyszenie Konferencje i Kongresy w Polsce 01-445 Warszawa, ul. Ciołka 11a	IX Akademia Organizatorów i planistów konferencji i kongresów pt. "Najwyższa jakość warunkiem konkurencyjności turystyki biznesowej"	108 103,80	40 886,68	40 886,68
23	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Zarząd Oddziału Regionalnego,	Wspieranie krajowej turystyki młodzieżowej, poprzez: organizacje cyklicznych, imprez krajoznawczo-	162 500	38 000	38 000

L.p.	WNIOSKODAWCA	NAZWA ZADANIA	KOSZT CAŁKOWITY ZADANIA	WNOSKOWANA KWOTA DOTACJI	PRYZNANA DOTACJA
	42-200 Częstochowa, Al. NMP 39/41	historycznych. Program edukacyjno-turystyczny dzieci i młodzieży szkolnej:"Góry wczoraj dziś ale czy jutro"			
24	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Zarząd Oddziału Regionalnego, 42-200 Częstochowa, Al. NMP 39/41	Wytyczanie i znakowanie na terenie Polski szlaków turystycznych Program zintegrowanych prac znakarskich na terenie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej w 2007 roku	105 313,50	62 030	62 030
25	Śląska Organizacja Turystyczna, 40-085 Katowice, ul. Mickiewicza 29	Konferencja naukowo-praktyczna pt."Jakość usług turystycznych a ochrona praw konsumenta" wraz z wydaniem materiałów pokonferencyjnych	47 400	23 700	23 700
26	Śląska Organizacja Turystyczna, 40-085 Katowice, ul. Mickiewicza 29	Międzynarodowa konferencja naukowo-praktyczna pt. "Dziedzictwo przemysłowe jako strategia rozwoju innowacyjnej gospodarki"	155 500	72 500	41 250
27	Śląska Organizacja Turystyczna, 40-085 Katowice, ul. Mickiewicza 29	Wytyczanie i oznakowanie samochodowego Szlaku Zabytków Techniki w województwie śląskim	210 000	147 000	135 000
28	Krajowe Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe 01-220 Warszawa, ul. S. Krzyżanowskiego 46a	Cykl 8 ogólnopolskich imprez krajoznawczo-historycznych promujących wiedzę o Unii Europejskiej	122 000	60 000	60 000
29	Mazowiecka Regionalna Organizacja Turystyczna 01-402 Warszawa, ul. Ciołka 10a	Opracowanie Strategii Rozwoju Turystyki Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013	244 550	122 000	44 000
30	Polska Izba Turystyki Biuro Wykonawcze 00-030 Warszawa Pl. Powstańców Warszawy 2 pok. 4	VI Forum Turystyki Polskiej-Nowoczesna Gospodarka Turystyczna dla Rozwoju Regionalnego Polski	397 940	197 425	177 425
31	Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Świętokrzyskiego 25-033 Kielce ul. Ściegiennego 2	Stworzenie portalu internetowego będącego źródłem wiedzy z zakresu pozyskiwania funduszy na turystykę	78 700	39 200	39 200
32	Krajowe Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe 01-220 Warszawa, ul. S. Krzyżanowskiego 46a	Cykl 6 szkoleń organizatorów turystyki wiejskiej	78 000	39 000	39 000
33	Zachodniopomorska Regionalna Organizacja Turystyczna 70-222 Szczecin, ul. Partyzantów 1	Pomorski Krajobraz Rzeczny w Województwie Zachodniopomorskim-program rozwoju transgranicznego produktu turystycznego	86 000	42 900	31 900
34	Zachodniopomorska Regionalna Organizacja Turystyczna 70-222 Szczecin, ul. Partyzantów 1	Zachodniopomorski Szlak Żeglarski-budowa markowego produktu turystyki wodnej Pomorza Zachodniego	82 000	40 900	40 900
35	Sądecka Organizacja Turystyczna, 33-300 Nowy Sącz, ul. Nadbrzeżna 40	"Oznakowanie Karpackiego szlaku rowerowego oraz szlaków łącznikowych w Małopolsce"	98 840	69 140	69 140
36	Pomorska Regionalna Organizacja Turystyczna 80-958 Gdańsk ul. Długi Targ 8-10	Organizacja Ogólnopolskich Obchodów Światowego Dnia Turystyki w 2007 roku	206 900	164 500	164 500

L.p.	WNIOSKODAWCA	NAZWA ZADANIA	KOSZT CAŁKOWITY ZADANIA	WNIOSKOWANA KWOTA DOTACJI	PRYZNANA DOTACJA
37	Suwalska Izba Rolniczo-Turystyczna 16-400 Suwałki ul. Kościuszki 82 lok 7	Znakowanie (odnowienie i konserwacja) szlaków rowerowych w ramach ZINTEGROWANEJ SIECI TRAS ROWEROWYCH SUWALSZCZYZNY	33 838	23 685	23 005
38	Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Świętokrzyskiego, 25-033 Kielce, ul. Ściegiennego 2 pok. 36	Stworzenie nowego produktu turystycznego szlaku samochodowego pn ; "Świętokrzyski Szlak Literacki"	167 510	117 150	109 650
39	Małopolska Organizacja Turystyczna 31-028 Kraków, ul. Św. Krzyża 14	Upowszechnianie wiedzy na temat pozyskiwania środków na turystykę. w tym środków UE	83 310	40 250	40 250

Załącznik nr 3

PLAN WYKONANIA DOTACJI PRZEZNACZONYCH DLA ORGANIZACJI SPOŁECZNYCH NA ZADANIA W ZAKRESIE UPOWSZECHNIANIA TURYSTYKI – STAN NA DZIEŃ 30 CZERWCA 2007 R.

Lp.	Podmiot	Przeznaczenie	Plan dotacji	Wykonanie	% wykonania
	Dział 630 Turystyka		1 500 000	698 474,33	46,56%
	Rozdział 63003 Zadania w zakresie upowszechniania turystyki		1 500 000	698 474,33	46,56%
1	Fundacja "Ja Wisła"	"Dolinami Rzek"	17 600	17 600,00	100,00%
2	Fundacja AVE	"Super Czad z Dziadkiem w kajaku, czyli kajakowa akademie I i III wieku"	10 200	10 200,00	100,00%
3	Fundacja Partnerska Grupa Lokalnego Działania "Ciuchcia Krasieńskich"	"Kajakiem i Rowerem po Mazowszu"	2 800	2 800,00	100,00%
4	Powisłańska Fundacja Społeczna	"Organizacja lub uczestnictwo w turystyce rowerowej, wodnej, pieszej i konnej-na terenie Województwa Mazowieckiego"	5 900	5 900,00	100,00%
5	Fundacja "Ja Wisła"	"Kryterium Wisły"	18 000	18 000,00	100,00%
6	Fundacja AVE	"Mazowiecki Aveciarz Kajakowy"	13 500	13 500,00	100,00%
7	Fundacja Partnerska Grupa Lokalnego Działania "Ciuchcia Krasieńskich"	"Ciuchcia Krasieńskich-turystyczna lokomotywa regionu"	7 000	7 000,00	100,00%
8	Fundacja AVE	"Mazowsze-Kajakowy Paryż Europy"	13 500	13 500,00	100,00%
9	Fundacja Radomskie Spotkania z Kolędami i Pastorałkami pod hasłem "W hołdzie Ks. Bp. Janowi Chrapkowi"	VI Integracyjny rajd pierwszoklasistów	2 300	0,00	0,00%
10	"Koalicja dla Młodych" Fundusz Lokalny Ziemi Białobrzezkiej	Zielone Białobrzezi	11 500	0,00	0,00%
11	Fundacja AVE	Kajakowa Akademia I i II wieku, czyli Super czad z dziadkiem w kajaku	12 000	0,00	0,00%
12	Fundacja Ja Wisła	Dolinami Rzek	17 700	0,00	0,00%
13	Fundacja Partnerska Grupa Lokalnego Działania "Ciuchcia Krasieńskich"	Moje Mazowsze w obiektywie	4 000	0,00	0,00%

Lp.	Podmiot	Przeznaczenie	Plan dotacji	Wykonanie	% wykonania
14	Fundacja AVE	Idzie Noc...Turystyczny Dzień Papiieski	14 500	0,00	0,00%
15	Fundacja Pałac w Korczewie	Magia lat 20-tych	15 000	0,00	0,00%
16	Fundacja Ja Wisła	Kryterium Wisły cz.II	23 500	0,00	0,00%
17	Fundacja Radomskie Spotkania z Kolędami i Pastoralkami pod hasłem "W hołdzie Ks. Bp. Janowi Chrapkowi"	IX Spotkania z Piosenką Turystyczną i Biesiadną Tawerna 2007	5 000	0,00	0,00%
18	Fundacja Partnerska Grupa Lokalnego Działania "Ciuchcia Krasieńskich"	Produkt turystyczny na obszarach wiejskich Mazowsza	6 000	0,00	0,00%
19	Stowarzyszenie Odnowy Sochaczewa "Zamek"	"VIII Rodzinny Rajd Rowerowy im. Tadeusza Krawczyka po powiecie sochaczewskim"	6 000	6 000,00	100,00%
20	Stowarzyszenie na Rzecz Promocji i Rozwoju Zalewu Zegrzyńskiego	"Organizacja V Otwartych Zawodów Motorowodnych"	9 200	9 200,00	100,00%
21	PTTK, Oddział Pionki	"XIX Rajd do Czarnolasu" (rower)	700	680,00	97,14%
22	PTTK, Oddział Pionki	"Wędrówki Szlakami Jagieły po Puszczy Kozienskiej" (piesze)	700	700,00	100,00%
23	Stowarzyszenie Animacji Społeczno-Kulturalnych "Jestem"	"Obóz wędrowny szlakiem historycznym na Mazowszu"	8 000	8 000,00	100,00%
24	Towarzystwo Przyjaciół Goworowszczyzny	"Są takie miejsca...-szlakiem wydarzeń historycznych"	3 100	3 100,00	100,00%
25	PTTK, Oddział Podlasie w Siedlcach	"XII Rajd z okazji Międzynarodowego Dnia Dziecka"	4 000	4 000,00	100,00%
26	Okręg Mazowiecki ZHR	"Harcerska Akcja Turystyczna 2007"	25 000	25 000,00	100,00%
27	PTSM "Ziemia Radomska"	"VII Rajd po ziemi Radomskiej"	1 800	1 800,00	100,00%
28	Stowarzyszenie Harcerskie	"Wycieczki Piesze i Rowerowe"	3 950	3 950,00	100,00%
29	Stowarzyszenie Gmin, Powiatów i Regionów Nadbużańskich	"Promocyjny Splyw Kajakowy Rzeką Bug"	4 500	4 500,00	100,00%
30	Ogólnopolski Związek Katolickich Klubów Sportowych oraz dla M. st. Warszawy i Województwa Mazowieckiego	"VIII Ogólnopolski Rajd Rowerowy 108 Męczenników i sł. Bożego ks.Jerzego Popiełuszki im. Jana Pawła II"	10 000	10 000,00	100,00%
31	Wielkopolskie Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich	"Moja przygoda w siodle"	11 000	11 000,00	100,00%
32	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział Lipsko	"III Ogólnopolski Rajd Pieszy i Rowerowy. W poszukiwaniu zółwia i dinozaura"	14 100	14 100,00	100,00%
33	Stowarzyszenie Rozwoju Młodych "ODYSEJA"	"Świat oczami konia"	7 400	7 400,00	100,00%
34	Kurpiowska Organizacja Turystyczna	"Splyw Kajakowy Pisa-Narew 2007"	13 650	13 650,00	100,00%

Lp.	Podmiot	Przeznaczenie	Plan dotacji	Wykonanie	% wykonania
35	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Zarząd Oddziału Miejskiego im. ks. Jana Wiśniewskiego	"XXXI Rajd Szlakami Miejsc Pamięci Narodowej"	1 200	1 070,40	89,20%
36	Wspólnota Ziemi Szydłowieckiej	"Kampinoski Szlak Rowerowy"	4 600	4 600,00	100,00%
37	Klub Ekologiczny	"Terenowy Rajd Rowerowy z okazji Święta 3 Maja"	2 400	2 400,00	100,00%
38	Klub Ekologiczny	"Promocyjny Spływ Kajakowy Rzeką Bug"	3 800	3 800,00	100,00%
39	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział Stołeczny im. Al. Janowskiego	"VI Wycieczka Jubileuszowa w 100 rocznicę pierwszej zbiorowej wycieczki polskiego towarzystwa krajoznawczego w 1907 roku do Puszczy Kampinoskiej"	9 000	9 000,00	100,00%
40	Związek Harcerstwa Polskiego Komenda Chorągwi Mazowieckiej	"XXX Ogólnopolski Harcerski Rajd Wisła 2007"	10 800	10 800,00	100,00%
41	Związek Harcerstwa Polskiego, Komenda Chorągwi Mazowieckiej, Hufiec im .gen. J. Bema	"Harcerski Rajd Pieszy Rajd Bema"	3 500	3 500,00	100,00%
42	Związek Harcerstwa Polskiego, Komenda Hufca Mokotów im. Szarych Szeregów	"XXXVII Ogólnopolski Rajd Młodzieży Harcerskiej Warszawskimi Szlakami Szaroszeregowych Bohaterów"	14 800	14 800,00	100,00%
43	Stowarzyszenie Radość Dzieciom Niepełnosprawnym	"Rajd konny po Puszczy Kampinoskiej"	6 200	5 916,23	95,42%
44	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Mazowieckie Forum Oddziałów	"Eliminacje Wojewódzkie Ogólnopolskiego Turnieju Turystyczno-Krajoznawczego"	5 000	5 000,00	100,00%
45	Powiaślańskie Towarzystwo Społeczne	"Cykl wyjazdów turystycznych dla osób z rodzin zmarginalizowanych"	8 400	8 400,00	100,00%
46	Stowarzyszenie Odnowy Sochaczewa "Zamek"	IX Świętojański Rajd Motocykli Zabytkowych "Bzura 2007"	3 000	3 000,00	100,00%
47	Stowarzyszenie Pro Bono Nostro	"Świętowanie nad Joniecką Wkrą"	10 000	10 000,00	100,00%
48	Stowarzyszenie Animacji Społeczno-Kulturalnych "Jestem"	"Od źródeł do ujść Radomki"	3 200	3 200,00	100,00%
49	PTTK, Oddział Podlasie w Siedlcach	"XLVII Ogólnopolski Zlot Przewodników Turystyki Kolarskiej Ziemia Siedlecka 2007"	21 000	21 000,00	100,00%
50	Okręg Mazowiecki ZHR	"Harcerskie Mazowsze"	16 700	16 700,00	100,00%
51	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział Lipsko	"Powiśle-nieznana perła turystyczną Mazowsza. Turniej turystyczno-krajoznawczy"	6 800	6 800,00	100,00%
52	Stowarzyszenie Rozwoju Młodych "ODYSEJA"	"Tydzień z Reymontem"	10 400	10 400,00	100,00%

Lp.	Podmiot	Przeznaczenie	Plan dotacji	Wykonanie	% wykonania
53	Kurpiowska Organizacja Turystyczna	"Rozpoczęcie Sezonu Turystycznego"	12 100	12 100,00	100,00%
54	Fundacja Europe 2004	"II Międzynarodowy Festiwal Filmów Turystycznych w Płocku"	21 000	21 000,00	100,00%
55	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Zarząd Oddziału Miejskiego im. ks. Jana Wiśniewskiego	"Obchody 50-lecia Komisji Turystyki Pieszej i Górskiej Zarządu Oddziału Miejskiego PTTK w Radomiu"	7 500	7 500,00	100,00%
56	Warszawski Akademicki Klub Sportowy Habazie	"III Warszawski Piknik Kajakowy"	20 000	20 000,00	100,00%
57	Siedlecki Oddział Mazowieckiego Towarzystwa Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych "Powrót z U"	"Organizowanie imprez i wydarzeń zwiększających ruch turystyczny w regionie" - na terenie Województwa Mazowieckiego	3 300	3 300,00	100,00%
58	Stowarzyszenie Animacji Społeczno-Kulturalnych "Jestem"	Szkolenie z zakresu turystyki "Szlaki i tajemnice ziemi Kozienickiej"	3 800	0,00	0,00%
59	PTSM "Ziemia Radomska"	"Szkolenie dla Prezesów Kół PTSM na uzyskanie uprawnień Młodzieżowego Organizatora Turystyki"	800	800,00	100,00%
60	Wielkopolskie Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich	"Szkolenie animatorów turystyki"	11 000	11 000,00	100,00%
61	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział Lipsko	"Szlakiem Bursztynowym przez Polskę"	8 000	8 000,00	100,00%
62	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Zarząd Oddziału Miejskiego im. ks. Jana Wiśniewskiego	"Ogólnopolski Młodzieżowy Turniej Turystyczno-Krajoznawczy. Eliminacje Regionalne"	3 400	3 157,70	92,87%
63	Związek Harcerstwa Polskiego, Komenda Chorągwi Mazowieckiej, Hufiec im. Gen. J. Bema	"Festiwal Piosenki Harcerskiej, Żeglarskiej i Turystycznej Zgryzty 2007"	3 000	3 000,00	100,00%
64	Stowarzyszenie Pomocna Dłoń im. św. Brata Alberta	"Z piosenką turystyczną na wakacje"	9 100	9 100,00	100,00%
65	Stowarzyszenie Odnowy Sochaczewa "Zamek"	"Wędrówki z duchami po ziemi sochaczewskiej"	5 000	5 000,00	100,00%
66	PTTK, Zarząd Oddziału w Węgrowie	"Węgrów-Plan turystyczny miasta"	6 500	6 500,00	100,00%
67	Stowarzyszenie Animacji Społeczno-Kulturalnych Jestem	"Uroczyska i tajemnice ziemi Kozienickiej"	5 000	5 000,00	100,00%
68	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział Stołeczny im. Al. Janowskiego	"Barbakan-czasopismo turystyczno-krajoznawcze Mazowska"	7 500	7 500,00	100,00%
69	Wspólnota Ziemi Szydłowieckiej	"Przechować pamięć tamtych dni. Przewodnik po zabytkach kultury żydowskiej Szydłowca"	9 300	9 300,00	100,00%

Lp.	Podmiot	Przeznaczenie	Plan dotacji	Wykonanie	% wykonania
70	Stowarzyszenie Rozwoju Turystyki i Rekreacji Zarząd Główny	"Wędrowiec Nadnarwiański"	10 000	10 000,00	100,00%
71	Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Razem	"Południowe Podlasie z lotu ptaka"	5 500	5 500,00	100,00%
72	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział Miejski	"Zabytki Płocka i okolic-ulotka. Atrakcje turystyczne północnego Mazowsza-mini mapa. Turystyczne szlaki piesze i rowerowe Płock i okolice-mini mapa. Województwo Mazowieckie-okolicznościowy proporzycyk turystyczny"	19 800	19 800,00	100,00%
73	Mazowiecko-Podlaskie Stowarzyszenie Agroturystyczne	"Informator turystyczny. Turystyczne atrakcje ziemi Łosickiej i wschodniego Mazowsza"	10 000	10 000,00	100,00%
74	Powiatowa Organizacja Turystyczna	Opracowanie Koncepcji Tras Rowerowych Powiatu Ostrowskiego"	3 100	0,00	0,00%
75	Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Szydłowieckiej	"Brozura promująca kulturę ziemi szydłowieckiej"	15 600	15 600,00	100,00%
76	Stowarzyszenie Gmin, Powiatów i Regionów Nadbużańskich	"Internetowe Kalendarium Wschodniego Mazowsza"	5 000	5 000,00	100,00%
77	Stowarzyszenie Rozwoju Turystyki i Rekreacji Zarząd Główny	"Rozszerzenie i modyfikacja bazy informacyjnej strony www.kurpiowskiecentrum.info. Opracowanie internetowe wersji obcojęzycznej"	3 700	3 700,00	100,00%
78	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Razem Dla Rozwoju"	"Mapa promocyjno-turystyczna obszaru partnerstwa "Razem Dla Rozwoju"	8 000	8 000,00	100,00%
79	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział Lipsko	"Tablice informacyjne prezentujące miejsca atrakcji turystycznych, kulturowych i przyrodniczych w poszczególnych gminach powiatu lipskiego"	8 200	8 200,00	100,00%
80	Wspólnota Ziemi Szydłowieckiej	"Szydłowiec- Miasto Na Kamieniu. Oznakowanie ścieżki turystycznej"	20 800	20 800,00	100,00%
81	Stowarzyszenie Gmin Turystycznych Pojezierza Gostynińskiego	"Terenowy System Informacji"	30 000	30 000,00	100,00%
82	Stowarzyszenie Odnowy Sochaczewa "Zamek"	"Oznakowanie szlaku Jagiełły"	10 000	10 000,00	100,00%
83	Akademia Rekreacji i Sportów Ekstremalnych "56 DROSS"	"nadwiślański Szlak Konny"	64 900	32 450,00	50,00%
84	Towarzystwo Miłośników Ziemi Węgrowskiej	"Szlak Doliny Liwca"	9 200	9 200,00	100,00%
85	Lokalna Organizacja Turystyczna Północnego Mazowsza	"Trasa Turystyczna Panorama Północnego Mazowsza"	26 000	26 000,00	100,00%

Lp.	Podmiot	Przeznaczenie	Plan dotacji	Wykonanie	% wykonania
86	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, Oddział w Pionkach	XIX Zlot niepodległości	500	0,00	0,00%
87	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, Oddział w Pionkach	XIX Rajd nadwiślański	700	0,00	0,00%
88	PTSM Oddział Mazowiecki "Ziemia Radomska"	X Rajd integracyjny placówek opieki całkowitej	1 000	0,00	0,00%
89	PTSM Oddział Mazowiecki "Ziemia Radomska"	XX Oddziałowy Zlot Szkolnych Kół PTSM	1 900	0,00	0,00%
90	PTSM Oddział Mazowiecki "Ziemia Radomska"	XIV Rajd Skórzanych. Wędrówka z pedagogiem	2 300	0,00	0,00%
91	Stowarzyszenie Kajakarzy Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych	Ogólnopolskie Regaty Kajakowe dzieci i młodzieży niepełnosprawnej Domaniów	2 400	0,00	0,00%
92	Oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w Żurominie	Zielona Szkoła-Poznajemy Ojcowiznę	2 850	0,00	0,00%
93	Łosickie Stowarzyszenie Rozwoju Equus	Nadbużańskimi szlakami	2 900	0,00	0,00%
94	Związek Harcerstwa Polskiego, Komenda Chorągwi Mazowieckiej, Hufiec im. gen. J. Bema	V Rajd Nocny Fantazjada	3 050	0,00	0,00%
95	Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Na Rzecz Ludzi Niepełnosprawnych i Niezaradnych Życiowo "Przyłącz się do nas"	Integracyjny Rajd Rowerowy i Pieszy	3 100	0,00	0,00%
96	Związek Harcerstwa Polskiego, Komenda Chorągwi Mazowieckiej, Hufiec im. gen. J. Bema	Harcerski Rajd Pieszy. Szlakami Barci Kurpiowskich	3 200	0,00	0,00%
97	Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Szydłowieckiej	Rajd rowerowy przez Puszcę Kozienicką	3 250	0,00	0,00%
98	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział Mazowsze	XXXIV Maraton pieszy w Puszczy Kampinoskiej	3 500	0,00	0,00%
99	Związek Harcerstwa Polskiego Komenda Hufca "Mazowsze"	II Hufcowy Rajd Mołtawa 2007	4 800	0,00	0,00%
100	Ogólnopolski Związek Katolickich Klubów Sportowych oraz dla m. st. Warszawy i Województwa Mazowieckiego	VI Ogólnopolski Rajd Rowerowy im. Ks. Bp. Jana Chrapka	5 300	0,00	0,00%
101	Stowarzyszenie Pomocowe w Zakrzewie Bliżej Siebie	U nas najpiękniej	5 700	0,00	0,00%
102	Stowarzyszenie Ogólniak na Rzecz Wspierania Inicjatyw Edukacyjnych w LO im. A. Mickiewicza w Węgrowie	Mazowieckie dni i noce	6 000	0,00	0,00%

Lp.	Podmiot	Przeznaczenie	Plan dotacji	Wykonanie	% wykonania
103	ZHP Komenda Chorągwi Mazowieckiej	Mazowiecki Specjalnościowy Rajd Szlakami Turystycznymi Pojezierza Gostyńskiego 2007 z okazji Międzynarodowego Dnia Turystyki	7 250	0,00	0,00%
104	Oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w Lipsku	V Rajd Pieszy i Rowerowy Szlakami Miejsc Pamięci Narodowej	8 500	0,00	0,00%
105	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i Ich Rodzin "Sami Sobie"	XI Mazowieckie regaty Kajakowe Osób Niepełnosprawnych	9 750	0,00	0,00%
106	Stowarzyszenie Rozwoju Młodych Odyseja	Zwiedzamy Mazowsze konno i na rowerze	13 600	0,00	0,00%
107	Stowarzyszenie Rozwoju Gmin i Miast Powiatu Garwolińskiego	Wakacje z uśmiechem 2007	13 600	0,00	0,00%
108	Stowarzyszenie Animacji Społeczno-Kulturalnych "Jestem"	Obóz wędrowny. Poszukiwacze tajemnic Puszczy Kozienickiej	13 900	0,00	0,00%
109	Wielkopolskie Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich	W zgodzie z naturą	14 000	0,00	0,00%
110	Okręg Mazowiecki ZHR	Harcerska Akcja Turystyczna 2007	15 000	0,00	0,00%
111	Stowarzyszenie Instruktorów i Trenerów Kajakarstwa	Ogólnopolskie Spotkania Kajakowe Nauczycieli "Kamieńczyk 2007"	15 900	0,00	0,00%
112	Kurpiowska Organizacja Turystyczna	Szlakami północno-wschodniego Mazowsza	16 500	0,00	0,00%
113	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział Stołeczny im .Al. Janowskiego	Jesienny Zjazd Turystów w Kampinoskim Parku Narodowym	3 650	0,00	0,00%
114	Oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w Żurominie	Rzeka kultury Wkra-łączy ludzi	4 000	0,00	0,00%
115	Mazowiecko-Podlaskie Stowarzyszenie Agroturystyczne	Doskonalenie oferty agroturystycznej	4 500	0,00	0,00%
116	Oddział Miejski Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego im. Ks. Jana Wiśniewskiego w Radomiu	II Jesienny Zjazd Krajoznawczy Nieśłyszących	4 950	0,00	0,00%
117	Stowarzyszenie "Związek Podkowiec"	Wycieczki turystyczne szlakiem otwartych ogrodów	5 400	0,00	0,00%
118	Klub Rekreacyjno-Sportowy Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej Krzna	III Biesiada konna nad Bugiem	5 750	0,00	0,00%
119	Krajowe Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Na Rzecz Ludzi Niepełnosprawnych i Niezaradnych Życiowo "Przyłącz się do nas"	III Integracyjny Rajd Rowerowy i Pieszy "Ruch to zdrowie, każdy człowiek Ci to powie"	6 900	0,00	0,00%

Lp.	Podmiot	Przeznaczenie	Plan dotacji	Wykonanie	% wykonania
120	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Zarząd Oddziału w Węgrowie	III Ogólnopolski Zlot Sympatyków Ziemi Węgrowskiej	7 000	0,00	0,00%
121	Stowarzyszenie Na Rzecz Gminy Somianka "Soma"	II Gospodarskie Święto Turystów, Wczasowiczów i Rodzin Rolniczych-Dożynki Somianka 2007	7 400	0,00	0,00%
122	Ogólnopolski Związek Katolickich Klubów Sportowych oraz dla m. st. Warszawy i Województwa Mazowieckiego	Sztafeta Niepodległości im. Prymasa Tysiąclecia Stefana Kardynała Wyszyńskiego	9 000	0,00	0,00%
123	Oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w Lipsku	Rowerem po Powiślu- Śladami wielkich Polaków rodem z Mazowsza	15 400	0,00	0,00%
124	Akademia Inicjatyw Młodzieżowych "Dross"	Turystyczny Surwiwal	15 900	0,00	0,00%
125	Związek Młodzieży Wiejskiej Zarząd Krajowy	Agrotour Mazovia 2007	18 150	0,00	0,00%
126	PTSM Oddział Mazowiecki "Ziemia Radomska"	IV Konkurs Piosenki Turystycznej	1 000	0,00	0,00%
127	Warszawski Oddział Przewodników PTTK	Szkolenie Przewodników turystycznych PTTK , miejskich i terenowych	3 700	0,00	0,00%
128	Stowarzyszenie Pomocowe w Zakrzewie Bliżej Siebie	Biwak z humorem	4 000	0,00	0,00%
129	Centrum Edukacji Ekologicznej	Warsztaty turystyczne. To i owo o turystyce rowerowej	6 600	0,00	0,00%
130	Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Szydłowieckiej	Festiwal Piosenki Turystycznej	10 600	0,00	0,00%
131	Stowarzyszenie Instruktorów i Trenerów Kajakarstwa	Ogólnopolska Konferencja Instruktorów i Przewodników Turystyki Kajakowej	15 000	0,00	0,00%
132	Towarzystwo Przyjaciół Goworowszczyzny	Poznaj uroki mazowieckiej gminy Goworowo	4 000	0,00	0,00%
133	Centrum Edukacji Ekologicznej	Na rowerze po szlakach turystycznych regionu radomskiego	4 000	0,00	0,00%
134	Lokalna Organizacja Turystyczna Północnego Mazowsza	Szlakami północno-wschodniego Mazowsza	6 000	0,00	0,00%
135	Oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w Lipsku	Mapa turystyczna regionu Powiśla	7 500	0,00	0,00%
136	Stowarzyszenie Animacji Społeczno-Kulturalnych "Jestem"	Mazowiecki szlak solny	9 000	0,00	0,00%
137	Stowarzyszenie "Związek Podkowiec"	Mapa, katalog, kronika	10 000	0,00	0,00%
138	Stowarzyszenie Rozwoju Młodych "ODYSEJA"	Kartki z kalendarza	10 300	0,00	0,00%
139	Mazowiecko-Podlaskie Stowarzyszenie Agroturystyczne	Wieś zaprasza	10 400	0,00	0,00%
140	Stowarzyszenie Harcerskie	Przewodnik rowerowy okolicy Pułtuska i Puszczy Białej	11 000	0,00	0,00%

Lp.	Podmiot	Przeznaczenie	Plan dotacji	Wykonanie	% wykonania
141	Stowarzyszenie na Rzecz Promocji i Rozwoju Zalewu Zegrzyńskiego	Nad Zalewem	12 000	0,00	0,00%
142	Stowarzyszenie Rozwoju Turystyki i Rekreacji	Wędrowiec Nadnarwiański	12 000	0,00	0,00%
143	Stowarzyszenie Kwaterodawców Pojezierza Gostynińskiego	Agroturystyka-wypoczynek w rodzinnej atmosferze na Pojezierzu Gostynińskim	14 500	0,00	0,00%
144	Stowarzyszenie Odnowy Sochaczewa "Zamek"	Wędrowki pionkiem po ziemi sochaczewskiej	14 550	0,00	0,00%
145	Klub Ekologiczny	Mapa powiatu wyszkowskiego	16 600	0,00	0,00%
146	Stowarzyszenie Gmin, Powiatów i Regionów Nadbużańskich	W dolinie Bugu. Informator Turystyczny 2007/2008	19 600	0,00	0,00%
147	Towarzystwo Wspierania Rozwoju Ziemi Sannickiej	Rocznik gostyniński-regionalne pismo naukowe	23 100	0,00	0,00%
148	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Razem Dla Rozwoju"	Tworzenie systemu informacji turystycznej na terenie miasta Wyszogród	12 500	0,00	0,00%
149	Oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w Lipsku	Tablice informacyjno-edukacyjne prezentujące walory i atrakcje Powiśla	5 200	0,00	0,00%
150	Stowarzyszenie Gmin Turystycznych Pojezierza Gostynińskiego	Terenowy System Informacji	40 000	0,00	0,00%
151	Oddział Miejski Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego im. Ks. Jana Wiśniewskiego w Radomiu	Konserwacja i naprawa sieci pieszych szlaków turystycznych na terenie ziemi radomskiej	3 100	0,00	0,00%
152	Mazowieckie Forum Oddziałów Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego	Spotkanie na bursztynowym szlaku	4 600	0,00	0,00%
153	Stowarzyszenie W.A.R.K.A. Wizja Aktywność Rozrywka Kultura Alternatywa	Orzeł Biały-szlak historyczno-patriotyczny	6 000	0,00	0,00%
154	Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Czernickiej	Wytyczenie i oznakowanie oraz utrzymanie szlaku turystycznego poświęconego św. Stanisławowi Kostce	8 000	0,00	0,00%
155	Towarzystwo Społeczno-Kulturalne im. Aleksandra Kopcia w Baranowie	Szlakiem historii i współczesności kurpiowskich wsi gminy Baranowo	10 000	0,00	0,00%
156	Towarzystwo Miłośników Ziemi Węgrowskiej	Szlak Doliny Liwca-II etap	10 200	0,00	0,00%
157	Stowarzyszenie Rozwoju Turystyki i Rekreacji	Wytyczenie i oznakowanie szlaku wodnego rzeki Omulew	11 500	0,00	0,00%
158	Wspólnota Ziemi Szydłowieckiej	Szydłowiec-miasto na kamieniu	25 000	0,00	0,00%